

*Examensrätts-
prövning*

Uppföljning av
teologisk utbildning

Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning

Producerad av Högskoleverket i juni 1996

Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R

ISRN 1400-948X

ISSN HSV-R--96/18--SE

Innehåll: Bedömnings- och utredningsavdelningen

Form: Informationsavdelningen

Tryck: AB PP Print, Stockholm, juni 1996

Förord

En uppgift som får större omfattning framöver är att följa upp och ånyo granska verksamheten hos utbildningsanordnare som beviljats examensrätt. Eftersom arbetet med examensrättsprövningar har lagts upp och utförts med sikte på att prövningarna utgör led i en utvecklingsprocess är det angeläget att denna process noggrant följs såväl lokalt som – mer översiktligt – centralt. Uppföljningen är därför ett viktigt moment, inte minst för universiteten och högskolorna själva, men också ur samhällets synpunkt. Rätten till examen är enligt 1993 års högskolereform inte given en gång för alla, utan omprövning förutsätts kunna ske.

Högskoleverket inledde våren 1996 den uppföljning av beviljade examensrätter som nu kommer att ske successivt. Början har gjorts med det teologiska området, där verket genom beslut i januari 1996 förordnade den universitetskanslern, professor Carl-Gustaf Andrén, Lund som sakkunnig, professor Gustav Björkstrand, Åbo akademi, som expert och docent Anders Bäckström som projektledare och sekreterare.

I föreliggande rapport redovisas sakkunniggruppens *uppföljning av teologisk utbildning*, som är den första uppföljningen av beviljade examensrätter.

Uppföljningen gäller dels rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng för Teologiska Högskolan i Stockholm, för Evangeliska Fosterlands Stiftelsen vad gäller Johannelunds Teologiska Institut samt för Örebro-missionen vad gäller Örebro Missionskola, dels beslut om rätt att utfärda teologie kandidatexamen vid Göteborgs universitet.

Sakkunniggruppen har som en viktig utgångspunkt haft de examensrättsprövningar som legat till grund för besluten, och man har bl a granskat om avsedda planer genomförts, eventuella brister åtgärdats och i vilken utsträckning bedömningar och kommentarer i samband med dessa prövningar beaktats. Vad gäller de frikyrkliga seminarierna redovisas detta i De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning (Kanslersämbetet rapport 1993:1).

Mot bakgrund av de handlingar som genomgått, de besök som gjorts vid respektive utbildningsinstitution och med hänsyn till den diskussion som redovisningen föranlett föreslår sakkunniggruppen att Teologiska Högskolan i Stockholm och Örebro Missionsskola får fortsatt rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng i religionsvetenskap och att Göteborgs universitet får fortsatt rätt att utfärda teologie kandidatexamen.

Johannelunds Teologiska Institut föreslås få fortsatt rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng i religionsvetenskap efter det att dels utbildningsplanen har reviderats och

examensrätten har klargjorts, dels det har styrkts att lärarbesättningen (antal disputerade lärare) vid utbildningen har återställts. Att dessa krav uppfyllts föreslås redovisas för Högskoleverket senast den 1 mars 1997.

Högskoleverket instämmer i sakkunniggruppens bedömning och har i skrivelse till Utbildningsdepartementet och brev till berörda utbildningsanordnare redovisat resultatet av uppföljningen.

Stockholm i juni 1996

Agneta Bladh
generaldirektör

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
2 Utredningens bakgrund	7
2.1 Inledning	7
2.2 De teologiska högskolorna	8
2.3 Religionsvetenskaplig utbildning i Göteborg	10
2.4 Uppföljning av beviljade examensrätter	12
2.5 Uppdrag och arbetsgång	12
3 Förutsättningar och kriterier	14
4 En genomgång	15
4.1 Lärarkompetensen	15
4.2 Behörighet för studerande och lärare	17
4.3 Utbildningens organisation	18
4.4 Studeranderekrytering, genomströmning och utbildningsbehov	22
4.5 Bibliotek och litteraturförsörjning	24
4.6 Lokaler och utrustning	25
4.7 Internationaliseringsarbetet	26
4.8 Utvärdering och kvalitetssäkring	26
5 En prövning	30
6 Förslag	35
7 Bilaga	36

I Inledning

Till
Högskoleverket.

Högskoleverket utsåg den 25 januari 1996 f d universitetskanslern professor Carl-Gustaf Andrén, Lund att som sakkunnig biträda verket med uppföljning av dels beslut om rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng för Teologiska Högskolan i Stockholm, för Evangeliska Fosterlandsstiftelsen vad gäller Johanne-lunds Teologiska Institut samt för Örebromissionen vad gäller Örebro Missionsskola, dels beslut om rätt att utfärda teologie kandidatexamen vid Göteborgs universitet. Till expert vid granskningen förordnades ordföranden i Finlands akademi, professor Gustav Björkstrand, Åbo och till projektledare, tillika sekreterare, docent Anders Bäckström, Uppsala universitet. Det noterades att uppföljningsarbetet skulle ske med utgångspunkt i de examensrättsprövningar som legat som grund för besluten om examensrätt.

De omnämnda utbildningsinstitutionerna kontaktades inför den uppföljande granskningen per brev då studieplaner och personallistor samt övrigt material som institutionen önskade återropa begärdes in. De inkomna handlingarna har genomgått och granskats av gruppen som också har besökt de fyra utbildningsinstitutionerna. Vid besöken har lokaler, bibliotek och utrustning också kontrollerats. De i betänkandet publicerade beskrivningarna av utbildningsinstitutionerna har granskats och godkänts av respektive ledning.

Vi får härmed överlämna vårt betänkande *Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning*.

Lund, Uppsala och Åbo den 10/6
1996

Carl-Gustaf Andrén

Gustav Björkstrand
/Anders Bäckström

2 Utredningens bakgrund

2.1 Inledning

Genom högskolereformen fria universitet och högskolor, Ds 1992:1, öppnades möjligheten för fria utbildningsanordnare att ansöka om rätt att utfärda högskoleexamina. I högskoleförordningen (1993:100, bilaga 3) anges vilka högskoleexamina som kan vara möjliga, dvs 1) Högskoleexamen efter studier om 80 poäng, 2) Kandidatexamen efter studier om minst 120 poäng, 3) Magisterexamen efter studier om minst 160 poäng och 4) Yrkesexamina med delvis olika forskar- och utbildningsorganisationer.

Detta var bakgrunden till att de frikyrkliga seminarierna i Sverige år 1992 hos regeringen ansökte om examensrätt och om statsbidrag för verksamheten. Universitetskanslern fick i uppdrag att yttra sig över ansökningarna. Efter det att universitetskanslerns granskningsgrupp bedömt förhållandena vid de olika institutionerna lämnades följande förslag till regeringen. (Analysen finns återgiven i rapporten *De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning*.

Kanslersämbetets rapport 1993:1). Teologiska Högskolan i Stockholm ansågs uppfylla fordringarna och borde därför tilldelas rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng enligt högskoleförordningen. Däremot avstyrktes Teologiska Högskolans ansökan om rätt att utfärda teologie kandidatexamen. Johannelunds Teologiska Institut och Örebro Missionskola ansågs uppfylla fordringarna för högskoleexamen om 80 poäng först då bekännelse- eller konfessionskravet för lärare och studerande hade avvecklats. Då detta hade åtgärdats borde dock rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng kunna tilldelas också dessa teologiska seminarier. Övriga ansökningar från Nordiska Teologiska Seminariet, Överås i Göteborg, Kortebo Missionskola i Jönköping och Götaebro Missionskola i Kumla avstyrktes. De seminarier som fick sina ansökningar tillstyrkta kom också att få examensrätt. Det är dessa som skall följas upp i denna utvärderande granskning. Skolorna skall först introduceras kortfattat.

2.2 De teologiska högskolorna

Kort historik

Teologiska Högskolan i Stockholm (THS) är en sammanslagning av Betelseminariet (Svenska Baptist-samfundet) och Lidingö Teologiska Seminarium (Svenska Missionsförbundet). Betelseminariet grundades år 1866 i Stockholm och flyttade till Bromma år 1966. Lidingö Teologiska Seminarium grundades år 1871 och flyttade till de nuvarande lokalerna år 1908. Båda seminarierna har haft som huvudsaklig uppgift att utbilda blivande pastorer inom samfundet. Utbildningsuppdraget har dock efter hand vidgats till andra yrkesgrupper. Vid Lidingö folkhögskola, som ligger i samma lokaler, utbildas dessutom blivande diakoner, utlandsarbetare och fritidspedagoger. Vid Betelseminariet finns en församlingsmusikerutbildning och en ettårig lekmanutbildning. Antagningen av studerande och av pastorskandidater var ända in på 1980-talet i stort sett samma sak. År 1993 beslutade de båda samfundsstyrelserna att de enskilda seminarierna skulle slås samman till Teologiska Högskolan i Stockholm. THS blev en egen juridisk person och fick därmed en egen styrelse frikopplad från samfundet. De båda huvudintressenterna behöll dock ett visst inflytande genom representation i

styrelsen. Antagningen av studerande och av pastorskandidater separerades och det markerades att lärartjänsterna skulle tillsättas efter vetenskaplig och pedagogisk kompetens. Efter samgåendet år 1993 beräknades antalet antagna studerande till drygt 30 per år. Detta samgående gav förutsättningar för ansökan om examensrätt.

Örebro Missionsskola (Örebromissionen) grundades år 1908 i Örebro och flyttade till nya lokaler i närheten av Örebro högskola år 1983. Läsåret 1981/82 förlängdes utbildningen till fyra år men den fyraåriga utbildningen blev inte obligatorisk förrän läsåret 1989/90. Också vid Örebro Missionsskola har utbildningsuppdraget successivt vidgats och förutom blivande pastorer utbildas befattningshavare inom den diakonala sektorn, inom media och inom andra samfund. Inom den fyraåriga utbildningen antogs i genomsnitt 16 studerande och 12 examinerades. Närheten mellan samfundet och skolan har markerats genom att samfundsstyrelsen också har varit skolstyrelse. Detta förhållande gällde vid granskningen år 1993. Av det följde att antagningen av studerande och blivande pastorer var densamma och att ett bekännelsekrav i praktiken fanns för tillträde. Detsamma gällde också tillsättningen av lärare. Mot den bakgrunden ansåg inte

universitetskanslern att examensrätt kunde tillstyrkas förrän bekännelsekravet för lärare och studerande hade avvecklats.

Johannelunds Teologiska Institut (Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, EFS) grundades år 1862 i Stockholm och flyttade till nya lokaler i Uppsala 1970. Dessa byggdes ut år 1987. Inte minst förstärktes biblioteksresurserna vid denna ombyggnad. Vid institutet finns en treårig utbildning för pastorer m m och 15 utbildningsplatser för blivande präster inom Svenska kyrkan. Båda utbildningarna genomförs i samarbete med teologiska institutionen i Uppsala. Vid den treåriga pastorsutbildningen ingår baskurs om 40 poäng och i den femåriga prästutbildningen en teologie kandidatexamen. Vid pastorsutbildningen har i genomsnitt 13 elever antagits och 11 examinerats. Johannelunds Teologiska Institut leds av en skolstyrelse som tillsätts av Evangeliska Fosterlandsstiftelsens styrelse. Också vid Johannelunds Teologiska Institut fanns, då prövningen gjordes år 1993, ett bekännelsekrav vid studerandeantagningen. Detsamma gällde lärartillsättningarna. Detta var åter bakgrunden till att universitetskanslern inte ansåg sig kunna tillstyrka examensrätt förrän bekännelsekravet för studerande och lärare hade avvecklats.

Beslut

Vid förhandlingar direkt med utbildningsministern i oktober 1993 uppgav Örebro Missionsskola och Johannelunds Teologiska Institut att högskoleförordningens bestämmelser vad gäller studerandeantagning skulle uppfyllas. Samtidigt tillföräkrades skolorna möjlighet till teologisk profil. I det upprättade kontraktet mellan staten och de fria utbildningsanordnarna skrevs bl a: ”För behörighet till tjänst som lärare får endast uppställas krav på hög vetenskaplig och pedagogisk kompetens. *”Stor vikt får fästas vid kandidaternas lämplighet för verksamheten vid institutet”* (Avtal mellan staten och respektive seminarium, § 7. Kursiverat här). Därmed kunde lärartillsättningarna vid de teologiska seminarierna ske i enlighet med högskoleförordningens föreskrifter samtidigt som den teologiska profilen gavs ett visst utrymme. Mot den bakgrunden kunde regeringen den 14 oktober 1993 besluta om att tilldela Teologiska Högskolan i Stockholm, Örebro Missionsskola och Johannelunds Teologiska Institut rätt att utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng. Kontrakten kom att löpa i fem år, dvs till den 30/6 1998. Statsbidrag fogades till beslutet och motsvarade år 1993 7.300,- per helårsstudent och 14.200,- per helårsprestation inom grundläggande högskoleutbildning. Beloppen omräknas

årligen enligt avtalets § 4 och motsvarar vid Johannelunds Teologiska Institut 40 årsstudieplatser, vid Teologiska Högskolan i Stockholm 80 årsstudieplatser och Örebro Missionskola 50 årsstudieplatser. De teologiska högskolornas examensrätt finns återgiven i Förordning om tillstånd att utfärda vissa examina (SFS 1993:956).

Enligt avtalet förbinder sig de teologiska högskolorna att i enlighet med lagen om tillstånd att utfärda vissa examina (SFS 1993:792 § 2 till 5) lämna vederbörlig statistik, ge en årsredovisning samt stå till förfogande för uppföljningar och utvärderingar. Inga avgifter för undervisningen får tas ut, antagningen av studerande får inte göras efter konfessionella grunder och lärartillsättningar skall ske enligt villkor i avtalet med staten 7§ som överensstämmer med intentionen i högskoleförordningens föreskrifter. Beslut om återkallande av tillstånd fattas av regeringen efter framställning från Högskoleverket. Innan sådan framställning sker skall Högskoleverket ge den enskilda utbildningsanordnaren tillfälle till rättelse (SFS 1993:792).

2.3 Religionsvetenskaplig utbildning i Göteborg

Vid sidan av de teologiska seminarierna ansökte år 1993 Göteborgs

universitet om rätt att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng. Det religionsvetenskapliga ämnets framväxt och ställning skall också kort presenteras.

Kort historik

Religionsvetenskaplig utbildning har bedrivits i Göteborg allt sedan 1970-talets början först som kurser anordnade av Sveriges Kyrkliga Studieförbund. År 1973 inordnades utbildningen som en del av den klassiska institutionens kursutbud. Utbildningen utformades inledningsvis efter lärarutbildningens behov. Först gavs endast grundkurs i religionskunskap om 40 poäng. Därefter utökades kursutbudet till att omfatta också C-kurs om 10 poäng i religionshistoria och i tros- och livsåskådningsvetenskap. Två lektorstjänster inrättades år 1973 inom dessa ämnesområden. År 1978 grundades den religionsvetenskapliga institutionen och inleddes genom konsistoriebeslut vid Humanistisk fakultet. Ytterligare en halv lektorstjänst i bibelvetenskap inrättades. Vid denna tidpunkt hade studerandetillströmningen ökat till ca 100 per år. Försök med att införa linjeutbildning i Göteborg avpassad för Svenska kyrkans behov prövades vid den här tidpunkten genom en s k tros- och livsåskådningsvetenskaplig linje om 140 poäng. Den kom dock endast att genomföras år 1979 och 1981 med begränsat studerandeantal. Vid

denna tidpunkt utvecklades samarbetet med universitetet i Lund. År 1983 överfördes 20 ordinarie linjeplatser från teologiska institutionen i Lund motsvarande 80 poäng. De studerande blev antagna på linjeplats vid universitetet i Lund men fick genom detta samarbete en del av sin utbildning förlagd till Göteborg. Resurser kom på detta sätt att föras till den religionsvetenskapliga institutionen. Detta platsantal höjdes år 1990 till 40 och ett samarbetsavtal utformades i mars 1990 mellan representanter från teologiska institutionen i Lund och den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Efter denna överenskommelse kunde de studerande i praktiken följa hela linjeutbildningen om 160 poäng i Göteborg. Av praktiska skäl överfördes uppdraget att utfärda examensbevis i teologie kandidatexamen till universitetet i Göteborg även om det av examensbeviset skulle framgå att universitetet i Lund var den examinerande institutionen. Beslut om sådan delegation fattades av linjenämnden i Lund i december 1990. Samarbetet gällde fram till år 1994 (då universitetet i Göteborg fick egen examensrätt motsvarande 140 poäng) de överskjutande 80 poängen till 160 poäng. Efter år 1994 har samarbetet gällt de återstående överskjutande 20 poängen.

Beslut

Under 1980-talet ökade tillströmningen av studerande och motivet för att inrätta ytterligare tjänster blev allt större. År 1990 inrättades följaktligen en forskarassistenttjänst och år 1991 inrättades en professur i religionsvetenskap. Två doktorandtjänster fanns också inrättade. Studerandetillströmning och ökad lärarbetsättning gav Humanistisk fakultet anledning att framhålla vikten av att etablera egen examensrätt. Mot den bakgrunden beslöt Göteborgs universitet att ansöka om rätt att utfärda teologie kandidatexamen. Då ansökan inlämnades år 1993 hade den religionsvetenskapliga institutionen en professur i religionsvetenskap samt fyra högskolelektorat, heltidstjänster. Dessutom fanns en forskarassistenttjänst samt övriga tjänster. Tyngdpunkten i tjänsterna låg på religionshistoria och tros- och livsåskådningsvetenskap. Med anledning av den praxis för bedömning av examensrätt som hade etablerats vid denna tidpunkt kunde den sakkunnige konstatera att lektorstjänst sakknades både inom ämnesområdet kristendomens historia och inom religionsbeteendevetenskapen. Underhandsbesked visade dock att ett lektorat inom kristendomens historia skulle utlysas och den sakkunnige konstaterade även att det

religionsbeteendevetenskapliga ämnesområdet i viss mening täcktes in genom den nyinrättade professuren i religionsvetenskap. Kanslersämbetet beslutade därför att tillstyrka att Göteborgs universitet tilldelades rätten att utfärda *teologie kandidatexamen om 140 poäng under förutsättning att de fem ämnesområdena exegetisk, systematisk och historisk teologi samt religionshistoria och religionsbeteendevetenskap företräddes av fasta tjänster med disputerade lärare som bedrev eller hade kontakt med aktuell forskning*. Vidare föreslog Kanslersämbetet att Göteborgs universitet kunde fortsätta samarbetet med teologiska institutionen vid Lunds universitet när det gäller utfärdande av examensbevis för teologie kandidatexamen om 160 poäng och träffar avtal därom.

Regeringen beslutade år 1994 att ge Göteborgs universitet rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng.

2.4 Uppföljning av beviljade examensrätter

Enligt instruktion för Högskoleverket (SFS 1995:945) § 3 åvilar det Högskoleverket att bl a föreskriva om rätt för universitet och högskolor med offentlig huvudman att utfärda examina, att följa upp utfärdade examensrätter och att utvärdera

utbildningen m m och att stödja och främja arbetet vid universitet och högskolor med att förbättra verksamhetens kvalitet. Högskoleverket skall yttra sig i ärenden som rör fria utbildningsanordnarens examensrätter till regeringen. Mot den här bakgrunden beslutade Högskoleverket att följa upp beviljade examensrätter inom det religionsvetenskapliga området under vårterminen 1996. Uppföljningsarbetet avser de fria utbildningsanordnare som tilldelats högskoleexamen om 80 poäng år 1993 samt Göteborgs universitet som tilldelats rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng år 1994. Det är dessa utbildningsanordnare som är föremål för uppföljande granskning och som behandlas i denna rapport.

2.5 Uppdrag och arbetsgång

Undertecknade har genom beslut av Högskoleverket fått uppdraget att genomföra uppföljningsarbetet. Inför den uppföljande granskningen kontaktades de teologiska högskolorna respektive universitetet i Göteborg brevledes i december 1995. Brevet informerade om uppföljningsarbetet och erforderligt material begärdes samtidigt in. Det gällde studieplaner, personalförteckning och övriga handlingar som bedömargruppen kunde behöva. Samtliga

handlingar hade inkommit i början av februari 1996. Efter ett inledande sammanträde i bedömargruppen gjordes därefter besök vid institutionerna i fråga. Då klargjordes de frågor som kriterielistan upptar och

utvecklingsarbetets mål och innehåll tydliggjordes. Samtliga utbildningsanordnare har godkänt den text som beskriver deras verksamhet och som ligger till grund för våra ställningstaganden.

3 Förutsättningar och kriterier

De kriterier som vi anser bör uppfyllas för att kvalitetskraven vid en högskoleutbildning skall tillgodoses har redovisats i kapitel 2 i den ovan nämnda rapporten *De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning*. En motsvarande analys återfinns i den sakkunniges yttrande över ansökan från Göteborgs universitet, den 25 oktober 1993. De utvecklas därför inte här. Syftet med denna uppföljande granskning är att på ett jämförande sätt undersöka om de förutsättningar för examensrätt som gällde år 1993 vid respektive institution eller högskola (teologiskt seminarium) också gäller vårterminen 1996. Det kvalitets- och utvecklingsarbete som varje utbildningsinstitution är skyldig att svara för skall särskilt uppmärksammas. I vissa fall kommer uppföljningsarbetet att vara inriktat på utlovade förändringar av utbildningens organisation, liksom av frågor som rör lärarkompetens, lärartillsättningar och studeranderekrytering. Inte minst

kommer de frågor som berör kvalitetssäkring och övergripande mål med utbildningen inför framtiden att granskas.

Följande frågor kommer att beaktas:

- 1) lärarkompetens och kompetensutveckling
- 2) antagning och behörighet
- 3) studeranderekrytering, genomströmning och utbildningsbehov
- 4) utbildningens organisation varvid utbildningens bredd och djup särskilt beaktas
- 5) bibliotek och litteraturförsörjning
- 6) lokaler och utrustning
- 7) internationaliseringsarbetet
- 8) utvärdering och kvalitetssäkring

4 En genomgång

I det följande kommer de tre teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro samt den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg att bedömas utifrån ovanstående kriterier. Eftersom Teologiska Högskolan i Stockholm samtidigt ansöker om rätt att utfärda teologie kandidatexamen, och i det sammanhanget genomgår en examensrättsprövning, kommer bedömningen i det här sammanhanget att göras mer kortfattad.

4.1 Lärarkompetensen

För universitet och högskolor är forskarkompetens, dvs genomgången forskarutbildning, ett självklart behörighetskrav för flertalet lärartjänster liksom för många av dem som har engagerats i undervisningen som timlärare. Dessutom förutsätts att lärare vid högskolan fortsätter och vidareutvecklar sina forskningsaktiviteter. Förutom krav på vetenskaplig skolning ställs krav på pedagogisk skicklighet och allmän lämplighet för tjänsten. Den pedagogiska skickligheten skall vara väl dokumenterad på samma sätt som den vetenskapliga.

För att uppnå rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng inom det religionsvetenskapliga ämnesområdet har utredningen *De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning* (1993) fastslagit att undervisningen vid en utbildningsinstitution måste ledas av minst två forskarutbildade lärare som garanterar utbildningens relation till pågående forskning. Då betraktas religionsvetenskapen i sig som ett ämnesområde. Om däremot rätten att utfärda examen avser teologie kandidatexamen om 140 poäng ställs krav på relation till de fem ämnesområdena exegetisk, systematisk och historisk teologi samt religionshistoria och religionsbeteendevetenskap. Därför måste dessa ämnesområdena företräddas av forskarutbildade lärare. För rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 160 poäng krävs en större bredd i lärarkompetensen för att garantera möjlighet till fördjupning bland de studerande. Därför krävs två forskarutbildade lärare inom varje ämnesområde.

Vid granskningen av kompetensfrågorna år 1993, uppfyllde de tre teologiska seminarierna kriteriet om

två disputerade lärare. Teologiska Högskolan i Stockholm har under den senaste treårsperioden genomgått en betydande utveckling och har 11 disputerade lärare vårterminen 1996.

Örebro Missionsskola hade åtta lärartjänster på heltid år 1993 samt tre tjänster på halvtid med huvudsaklig undervisning vid det fyraåriga programmet. Vårterminen 1996 återfinns samma lärarkår och samma antal tjänster vid skolan men den sammanlagda tjänstevolymen har ökat något eftersom några tjänster har fått större procentuell omfattning. Antalet disputerade lärare är detsamma (dvs två) men sex jämfört med tre lärare är nu antagna till forskarutbildning även om det i praktiken är samma antal som aktivt är engagerade i forskarutbildningen (minst 50 %). Det är osäkert om någon kan väntas disputera under den kommande treårsperioden. Flera lärare är dock indragna i forskningsprojekt (delvis som forskarstuderande) och deltar i pedagogiskt utvecklingsarbete. Lärarkåren är således densamma (utom en vikarie) även om undervisningsvolymen har ökat något. Kompetensen har inte förstärkts genom högre examina men fler lärare är indragna i forskarutbildning. Detta gör att lärarkårens kompetens har förstärkts, om även i liten omfattning.

Johannelunds Teologiska Institut hade år 1993 sammanlagt 10 fast anställda lärare varav en hade docentkompetens och en teologie doktorsexamen. Jämfört med lärarsituationen år 1993 återfinns i dagsamma antal lärare (ingen nyanställning) och den vetenskapliga kompetensen inom lärarkåren är densamma. Där emot har tre lärare genomgått kurs i vuxenpedagogik (20 poäng) och en deltar vt 1996 i nämnda kurs. En lärare är tjänstledig för att fullborda en licentiatexamen under år 1996 och en har genomfört vidarestudier i tjänsten. Mot den här bakgrunden kan man å ena sidan säga att en kompetenshöjning på lärarsidan har skett. Genom att den docentkompetente läraren å andra sidan har varit tjänstledig under den gångna treårsperioden har i praktiken en kompetenssänkning skett. Det har ställts i utsikt att lärarkåren skall återställas inför höstterminen 1996. Eftersom det är ett oeftergivligt krav för att examensrätt skall kunna utfärdas, är det nödvändigt att så sker. Då den docentkompetente läraren har återgått i tjänst kan vi således tala om en viss kompetensförstärkning.

Religionsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet hade år 1993 tre heltidsanställda lektorer samtliga med docentkompetens inom ämnesområdena religionshistoria, bibelvetenskap och tros- och

livsåskådningsvetenskap. Ytterligare en tjänst inom tros- och livsåskådningsvetenskap var besatt med kompetent vikarie. Dessutom fanns en tjänst som professor i religionsvetenskap under tillsättning och i samma ämne en forskarassistenttjänst med docentkompetent innehavare. Vårterminen 1996 finns tjänst som professor i religionsvetenskap, två lektorstjänster i religionshistoria med docentkompetenta innehavare, två lektorstjänster i bibelvetenskap, varav en docentkompetent, en forskarassistenttjänst i samma ämne, två lektorstjänster i tros- och livsåskådningsvetenskap varav en tillsatt med vikarie och en tjänst i kristendomens historia med docentkompetent innehavare. Tjänst i religionsbeteendevetenskap saknades i mars 1996 men har därefter inrättats och utlysts i maj 1996. Dessutom finns sex doktorandtjänster knutna till institutionen samt en universitetsadjunkt heltid som studierektor. Totalt återfinns nio lärartjänster vid institutionen och från och med maj 1996 totalt 10 tjänster. Den religionsvetenskapliga institutionen har därmed förstärkt kompetensen på lärarsidan på ett berömvärt sätt. Vid examensrättsgranskningen år 1993 saknades tjänst både i kristendomens historia och i religionsbeteendevetenskap. Nu återfinns inrättad tjänst i kristendomens historia och tjänst

i religionsbeteendevetenskap är under tillsättning. Då den tjänsten har besatts med kompetent innehavare har fordringarna för rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng uppfyllts med god marginal.

4.2 Behörighet för studerande och lärare

I högskoleförordningen 8 kap, § 2 anges att antagningen till grundläggande högskoleutbildning kräver att sökanden har allmän behörighet och dessutom den särskilda behörighet som kan vara föreskriven. Vid sidan av dessa behörighetskrav får högskolan inte uppställa andra kvalifikationskrav av praktisk, religiös eller annan ideologisk art.

Vid granskningen av Teologiska Högskolan i Stockholm och den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg år 1993 uppfylldes behörighetskraven och detsamma gäller i dag. Däremot uppställde både Örebro Missionsskola och Johannelunds Teologiska Institut krav på bekännelse för tillträde till utbildningen. Samma bekännelsekrav fanns i praktiken för tillsättning av lärare. Örebro Missionsskola har under den gångna treårsperioden tagit bort bekännelsekravet för antagning till utbildningen och överfört det kravet vad avser antagning

till pastorstjänst. Det innebär att antagning till utbildning och till pastorstjänst har separerats och att högskoleförordningens krav därmed har tillgodosetts.

Johannelunds Teologiska Institut har på motsvarande sätt påbörjat arbetet på en separation mellan antagning till utbildning och till pastorstjänst. Den nya ordningen har förts in i de prospekt som institutet sänder ut, men har ännu inte antagits av styrelsen och är därmed inte officiellt gällande. Genom att alla sökande till utbildningen kallas till intervju kan osäkerhet uppstå om tolkningen av prospektets information. Denna osäkerhet i tolkningen av gällande bestämmelser förklaras av att arbetet på en ny studieplan har försenats. För att högskoleförordningens bestämmelser skall uppfyllas måste således detta arbete slutföras så snart som det är möjligt.

Då det gäller tillsättningen av lärartjänster fastställer högskolelagen att endast den som har visat vetenskaplig och pedagogisk skicklighet får ges tjänst. Dessutom gäller att den sökande är allmänt lämplig för tjänsten. Villkor av politisk, religiös eller annan art får inte uppställas. I avtalet mellan staten och de teologiska högskolorna (§ 7, 1993) framgår samtidigt att vid lärartillsättningar får stor vikt fästas vid kandidatens

lämplighet för verksamheten vid respektive utbildningsinstitution. Den förstärkning av lämplighetskriteriet som paragrafen markerar kan dock inte tolkas så att de två avgörande kriterierna om vetenskaplig och pedagogisk kompetens skulle få mindre tyngd. Skrivningen skall i stället tolkas så att de speciella krav på lämplighet, som en mindre högskola kan vara betjänt av, bör kunna vägas in då den vetenskapliga och pedagogiska meriteringen i övrigt uppfylls.

Vid Teologiska Högskolan i Stockholm har dessa kriterier följts vid de tillsättningar som har varit aktuella. Örebro Missionsskola och Johannelunds Teologiska Institut har inte haft några lärartillsättningar under den gångna treårsperioden. Det noteras att Örebro Missionsskola nu har fått en egen styrelse. Den tillsätts dock av samfundets styrelse som fortfarande fastställer budget och antalet fasta tjänster vid skolan. Kommande lärartillsättningar kommer därför att bli principiellt viktiga. Liknande förhållanden gäller vid Johannelunds Teologiska Institut.

4.3 Utbildningens organisation

För att fordringarna för högskoleexamen liksom för examen på kandidatnivå skall vara uppfyllda krävs att en utbildning är organiserad så att

ämnet får en tillräckligt bred belysning och samtidigt innebär en väsentlig fördjupning. I ämnesbredden ligger också vikten av relation till närliggande vetenskapsområden. Fördjupningsarbetet skall ske både genom ämnesmässiga studier och genom identifieringen av ett problem som utvecklas genom ett självständigt arbete. En genomgången utbildning vid en av dessa högskolor skall också kunna jämföras med motsvarande utbildningar i Sverige och internationellt. Övergångar mellan utbildningar skall underlättas.

Vid examensrättsprövningen år 1993 konstaterades att samtliga teologiska seminarier hade en uppläggnings- och utbildningsplan som präglades av deras yrkesinriktning inom respektive samfund. Ämnesområdena exegetik och praktisk teologi dominerade medan religionshistoria och religionsvetenskap endast berördes kortfattat. Fritt val av fördjupningskurser saknades oftast och det självständiga arbetet var begränsat till sitt omfång.

Mot den här bakgrunden är det därför intressant att se att Teologiska Högskolan i Stockholm har organiserat om utbildningen så att det i dag klart framgår vilka poäng som ingår i högskoleexamen om 80 poäng. Detta underlättar för andra studerandegrupper, t ex blivande lärare,

att följa utbildningen. Samtliga ämnesområden berörs i den teologiska grundkursen och inom det teologiska programmet, som utgör en fördjupningskurs om ytterligare 80 poäng, finns möjlighet till individuella val samt uppsatsarbete. Teologiska Högskolan i Stockholm uppfyller därmed väl uppställda kriterier på ämnesbredd och ämnesdjup inom högskoleexamenens ram.

Örebro Missionsskola har påbörjat ett motsvarande revisionsarbete. Ett förslag till ny studieplan antogs av skolstyrelsen i maj 1996 och skall enligt planerna börja att gälla från och med läsåret 1996/97. De viktigaste förändringarna innebär 1) en omstrukturering av kurserna till fempoängskurser, 2) omstrukturering av innehållet i de två första årskurserna så att den högskoleexamen om 80 poäng som ges dels skall beröra samtliga teologiska ämnesområden, dels skall motsvara kraven för tillgodoräkning vid fortsatta studier vid teologisk institution eller institution för lärarutbildning och 3) förändring av årskurserna 3-4 så att de dels utöver fasta fördjupningskurser innehåller ett större antal fritt valda seminariekurser och ett examensarbete (uppsats om 10 poäng), dels kontinuerlig yrkespraktik med pastoralteologiska inslag. Genom denna ordning kan tillgodoräkning av studier vid de teologiska institutionerna

och vid de övriga teologiska högskolorna ske.

Genom att de yrkesförberedande momenten är koncentrerade till årskurserna 3 och 4, och endast förekommer som en pastoral ram vid sidan av baskurserna upp till 80 poäng, kan de som studerar för andra yrken än pastorsyrket välja bort de pastorsförberedande momenten. Detta underlättar för blivande lärare att delta i utbildningen. Fortfarande är det dock så att omkring halva utbildningen om 160 poäng är inriktad på studier av bibeln i vid mening samt av yrkesförberedande kurser och praktik. Det påbörjade revisionsarbetet kan betraktas som den viktigaste förändringen vid Örebro Missionsskola sedan 1993. Omorganiseringen av utbildningen markerar tydligare högskolekaraktären i utbildningen.

Utbildningen vid Johannelunds Teologiska Institut är på tre år och beräknas till 130 poäng. Poängberäkningen motiveras med att undervisningen pågår bortåt tio månader per läsår. De "överskjutande" poängen består dock av små kurser med få poäng och det är överhuvudtaget tveksamt om en treårig utbildning kan beräknas till mer än 120 poäng. En viktig del av utbildningen är baskursen i religionskunskap vid teologiska institutionen i Uppsala om

40 poäng, som samtliga studerande följer. En revision av studieplanen har inletts med syfte att göra den mer kompatibel med övriga utbildningar. Bland annat sammanförs mindre kursmoment till större enheter. Ambitionen är att de akademiska momenten skall tydliggöras och poängberäknas som större sammanhållna kurser. Detta har också gjorts i en preliminär terminsöversikt som har utarbetats i januari 1996. Där antyds dock att utbildningen, vid sidan av baskursen om 40 poäng, borde kunna beräknas till 80 poäng. Det skulle innebära att Johannelunds teologiska utbildning sammantaget skulle utgöra 120 högskolepoäng och därmed ligga på kandidatexamens nivå. I den bedömning av utbildningens omfattning som gjordes 1993 klargjordes att utbildningen vid Johannelunds Teologiska Institut omfattade 80 poäng endast tack vare det samarbete som etablerats med teologiska institutionen vid Uppsala universitet. Detta samarbete gav utbildningen den bredd och det djup som är nödvändigt för högskolemässighet. Utan detta samarbete hade ansökan avstyrkts. Däremot gjordes ingen särskild anteckning om vilka kurser som för övrigt måste ingå för att en högskoleexamen skulle kunna utfärdas. En genomgången treårig utbildning vid Johannelunds Teologiska Institut, som inkluderade baskurs om

40 poäng, bedömdes ha en kvalitet som motsvarar en högskoleexamen om 80 poäng. Då hade de yrkesförberedande praktiska kursmomenten räknats bort. Denna bedömning har senare delats av de teologiska institutionerna i Lund och Uppsala. Dessa anser att 30 poäng, vid sidan av baskursen om 40 poäng, kan tillgodoräknas i en teologie kandidatexamen.

Den kursplanerevision som pågår kommer att ge den teoretiska delen av utbildningen en tydligare ställning. Samtidigt kan man inte bortse ifrån att många kurser fortfarande är mycket små. Två kurser är på 1 poäng, sex kurser är på 2 poäng och fem kurser är på 3 eller 4 poäng. De återstående åtta kurserna är på 5 till 10 poäng. Större sammanhållna kurser på 5 eller 10 poäng ges främst inom bibelkunskap/exegetik/hermeneutik och inom kristen troslära. Utbildningen saknar möjlighet till fördjupning inom ett valfritt ämnesområde, t ex i uppsatsens form. Mot den här bakgrunden menar vi att en större andel av utbildningen jämfört med 1993, kan anses vara högskolemässig, och att en fortsatt kursplanerevision bör kunna tydliggöra detta förhållande ytterligare. Den nuvarande karaktären på utbildningen gör det dock svårt att bestämma omfattningen i exakta poäng. Däremot är det helt klart att

de poängen inte har den omfattning som anges i den preliminära terminsöversikten, d v s 80 poäng. Därmed kvarstår vår bedömning att genomgången utbildning vid Johannelunds Teologiska Institut resulterar i högskoleexamen om 80 poäng endast om baskurs 40 poäng vid teologiska institutionen ingår i poängberäkningen. Utfärdade examensbevis måste utformas så att detta klart framgår.

Den religionsvetenskapliga utbildningen i Göteborg hade vid granskningen år 1993 en utbildningsvolym som väl motsvarade 140 poäng i teologie kandidatexamen. Genom den överenskommelse som träffats med representanter för teologiska institutionen i Lund gavs Göteborgs universitet rätt att ansvara för hela kursutbudet inom ramen för det teologiska programmet (160 poäng). Fram till år 1994, då Göteborgs universitet fick egen examensrätt, motsvarade samarbetet de överskjutande 80 poängen men efter 1994 endast de överskjutande 20 poängen. De examensbevis som avser teologie kandidatexamen om 160 poäng utfärdas således tillsammans med universitetet i Lund. Detta framgår också tydligt av de examensbevis som utfärdas. Mot den bakgrunden skall man förstå den religionsvetenskapliga institutionens informationsbroschyr som säger att kurser i

religionsvetenskap motsvarande 160 poäng kan följas i Göteborg. Det borde dock av institutionens informationsmaterial tydligare framgå att examensrätten avser 140 poäng och att den examen motsvarande 160 poäng som utfärdas sker i samarbete med teologiska institutionen i Lund. Vi konstaterar till sist att utbildningsvolymen verkligen har ökat till att omfatta alla ämnesområden på C-nivå men att både kristendomens historia och religionsbeteendevetenskapen endast har ett begränsat kursutbud på D-nivå som bidrar till att minska de studerandes möjlighet till fördjupning. Detta är relaterat till tjänstesituationen och kan förväntas bli föremål för åtgärd.

4.4 Studerande-rekrytering, genomströmning och utbildningsbehov

Studerandetillströmningen har varit betydande vid den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg, god både vid Teologiska Högskolan i Stockholm och vid Örebro Missionsskola och har bibehållits på ungefär samma nivå vid Johannelunds Teologiska Institut. Utbildningsbehovet kan förväntas ligga på ungefär samma nivå eller kan öka ytterligare i Göteborg, Stockholm och Örebro. Vid Johannelunds Teologiska Institut kan utbildningsbehovet förväntas vara oförändrat.

Vid det religionsvetenskapliga programmet i Göteborg (140 poäng) antogs höstterminen 1995 40 studerande. På den grundkurs 40 poäng som ges som fristående kurs antogs 60 studerande samt 20 studerande på något 10-poängsblock ingående i grundkursen. Dessutom antogs 40 studerande på grundkurs, halvfartsstudier som fristående kurs 40 poäng och ytterligare 25 på något 10-poängsblock, halvfart. Sammanlagt studerar 230 personer på grundkursen om 40 poäng i Göteborg under läsåret 1995/96. Av dessa kan ca 80 % beräknas utföra helårsprestationer. Genomströmningen är således god. Vid sidan av dessa kurser ges för lärarutbildningens behov kurs för 1-7 lärare, 20 poäng (100 studerande), kurs för 4-9 lärare 20 poäng (60 studerande) samt kurs för gymnasielärare i religionskunskap (5-10 studerande). Dessutom tillkommer studerande på C- och D-nivå samt på forskarutbildningen. Sammanlagt finns 400 utbildningsplatser i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet även om ca 550 studerande finns registrerade på olika kurser. Under åren 1991-1996 har 43 examensbevis för teologie kandidatexamen utfärdats i samarbete med universitetet i Lund. Av de studerande på det religionsvetenskapliga programmet beräknas ca 40 % bli präster inom Svenska kyrkan, ca 30 % lärare, ungefär 15 %

syftar till andra yrken och ca 15 % studerar av eget intresse utan yrkesinriktning.

Studierenderekryteringen vid Teologiska Högskolan i Stockholm har för det fyraåriga programmet ökat från 32 till 52. Läsåret 1995/96 är totalt 105 studerande inskrivna på olika längre kurser. Till detta kommer ca 100 studerande som deltar i en eller flera fristående kurser samt ett 30-tal som följer den teologiska grundkursen på distans. Vid Lidingö folkhögskola, som ligger i samma lokaler, studerar dessutom blivande diakoner, u-landsarbetare och fritidspedagoger. Sammanlagt finns omkring 250 studerande knutna till Teologiska Högskolan. Genomströmningen på kortare kurser är 80 % och på programmet över 90 %. Teologiska Högskolan utbildar för Svenska Missionsförbundets och Svenska Baptistsamfundets behov av pastorer. Under den kommande treårsperioden beräknas rekryteringsbehovet till ca 30 per år. Till detta kommer pastorer inom andra samfund liksom lärare och övriga yrkesgrupper, som är svårare att dimensionera. Genom att teologiska institutionen i Uppsala kommer att lägga ner sin grundkurs/baskurs om 40 poäng i Stockholm kan en ökad rekrytering till Teologiska Högskolans grundkurs om 40 poäng uppstå. Det sammanfattande intrycket

är därför att den ökning i studierenderekryteringen som hittills har skett kan komma att fortgå under den kommande treårsperioden.

Örebro Missionsskola har också breddat sin rekrytering sedan 1993 då 16 studerande antogs till det fyraåriga programmet. Förn antas årligen 17 studerande till programmet, 10-15 studerande till den ettåriga teologiska grundkursen och 17 lärarkandidater som följer 20-poängskurser. Därmed utnyttjas de 50 årsstudieplatserna till fullo. Läsåret 1995/96 var totalt 190 studerande inskrivna på olika kurser vid Örebro Missionsskola, varav 64 deltog i den fyraåriga utbildningen, dvs en svag ökning. Genomströmningen är för närvarande ca 80 %.

Behovet av utbildad personal inom Örebromissionen och övriga samfund, som använder sig av den fyraåriga pastorsutbildningen, är troligen detsamma som år 1993, dvs ca 20 personer per år. Behovet av kortare kurser har dock ökat, bl a genom att blivande lärare nu följer kurser om fn 20 à 40 poäng, ca 15-20 personer per år, en utveckling som kan förväntas fortsätta. Dessutom pågår förhandlingar med Helgelseförbundet/Fribaptistsamfundet och Pingströrelsen om mer formaliserad samverkan i utbildningen av pastorer för dessa samfunds

behov. Dessa kommer *troligen* att öka utbildningsbehovet med ytterligare ca 20 personer per år. Skolans beräknade utbildningsbehov inom 80-poängsramen kan därmed dimensioneras till bortåt 100 årsstudieplatser. Utbildningsbehovet kan därför öka.

Johannelunds Teologiska Institut har under 1990-talet antagit i genomsnitt 11 studerande till den treåriga pastorsutbildningen och examinerat 9. Det är en svag minskning jämfört med 1980-talet då 13 respektive 11 studerande antogs respektive examinerades. Den lilla minskningen kan bero på att studerande med EFS-bakgrund väljer att studera religionsvetenskap i Umeå. Kanske kan nedgången också sägas spegla Evangeliska Fosterlandsstiftelsens vikande medlemsutveckling i stort. Johannelunds Teologiska Institut utbildar dock också för andra kyrkors behov liksom för utlandsmissionens tjänst. Till detta kommer ett osäkert antal personer som följer utbildningen av eget intresse eller som blivande lärare. Troligtvis behöver ca 10 personer per år genomgå den treåriga utbildningen. Andelen examinerade täcker därför i stort sett behovet. Samtal förs med vuxenutbildarcentrum vid Linköpings universitet där tanken är att den treåriga utbildningen vid Johannelunds Teologiska Institut skall

kunna utgöra del av en folkhögskolläro-utbildning. Detta samarbete kan generera ett ökat utbildningsbehov. Det sammanfattande intrycket är dock att studerandekrytering och utbildningsbehov håller sig på en konstant nivå, möjligen med en svagt vikande tendens. Det lilla antalet studerande gör det svårt att bedöma utvecklingen. Den utbildningsvolym som Johannelunds Teologiska Institut för närvarande disponerar torde dock motsvara behovet.

4.5 Bibliotek och litteraturförsörjning

En god tillgång till vetenskaplig litteratur och till tidskrifter inom ämnesområdet är nödvändig för en kvalitativt sett högtstående utbildning. Goda möjligheter att söka litteratur i databaser är numera också en nödvändighet. Därför är väl utrustade och genom datornät anknutna bibliotek ett oeftergivligt krav vid en högskola.

Redan år 1993 konstaterades att de teologiska högskolorna hade goda biblioteksresurser och att ett datoriseringsarbete planerades. Under den gångna treårsperioden har biblioteken datoriserats med Micro-Marcs standardiserade registersystem. Det gör bokbeståndet lättillgängligt inte bara för de studerande utan också

högskolorna emellan. Teologiska Högskolan i Stockholm är också ansluten till Internet. Anslutning till universitetens datorsystem diskuteras. Läsplatser finns i anslutning till bibliotekens referensbibliotek. Den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg har tillgång till universitetsbibliotekets resurser och ett betydande litteraturbestånd har tillkommit under 1990-talet genom inköp. I anslutning till de nya lokalerna kommer fler läsplatser att finnas och ett särskilt referensbibliotek kommer att vara tillgängligt för de studerande.

Johannelunds Teologiska Institut har ett betydande bokbestånd samt närhet till teologiska institutionens bibliotek och till universitetsbiblioteket. Det bidrar till bredden. Örebro Missionsskola har en överenskommelse med högskolan i Örebro och får därmed tillgång till aktuell litteratur inom religionsområdet. Det gäller t ex Acta-serier m m. Däremot präglas litteraturbeståndet i viss mån av skolans evangelikala profil, och en ökad breddning av litteraturbeståndet är därför nödvändigt, inte minst ur lärarutbildningens perspektiv.

Det allmänna intrycket är att litteraturförsörjningsfrågor har hög prioritet vilket bidrar till att biblioteken hålls aktuella med litteratur och tidskrifter. För att upprätthålla en hög

kvalitet i utbildningen är det dock viktigt att referensbibliotek finns tillgängliga i institutionens lokaler samt att tillgången på allsidig litteratur är god. Därför är det viktigt att de teologiska högskolorna fortsätter att bredda sitt litteraturbestånd och att den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg inrättar ett allsidigt referensbibliotek i sina nya lokaler.

4.6 Lokaler och utrustning

Tillgång till väl utrustade och ändamålsenliga undervisningslokaler är nödvändig för att bedriva en effektiv undervisning. Lärarna bör ha egna tjänsterum utrustade med persondatorer och de studerande bör också ha tillgång till arbetsplatser med persondatorer. Vid sidan av dessa lokaler bör uppehållsrum finnas för personal och för de studerande. Lokaler för seminarier eller grupparbeten är också viktigt. Det befrämjar det kreativa arbetet.

De teologiska seminarierna byggde eller renoverade sina lokaler under 1970- och 1980-talen. De är fortfarande i mycket gott skick. Det gäller också den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg som har fått nya lokaler samlade i en fastighet. Alla utbildningsanordnare har därför för sitt syfte väl fungerande lokaler och sammanhållna enheter.

4.7 Internationaliseringsarbetet

Forskning och utbildning har inom högskolans ram en självklar internationell relatering. Det tar sig uttryck i samarbete kring forskningsprojekt och utbyte mellan studenter och lärare.

Det konstaterades år 1993 att de tre teologiska högskolorna redan hade upparbetade kontakter med utbildningsinstitutioner inom sina konfessionsområden. Genom en betydande ökning av forskningsvolymen inom Teologiska Högskolan i Stockholm och genom en ökad satsning på lärar- och studentutbyte, inte minst genom inbjudna gästföreläsare, har utbildningens internationalisering förstärkts ytterligare. Örebro Missionsskola har genomgått en utvärdering av den evangeliska ackrediteringsföreningen i Europa (European Evangelical Accrediting Association) och har fullföljt och förstärkt det internationella kontaktnätet främst inom den evangelikala kyrkosfären. Johannelunds Teologiska Institut har främst kontakt med evangeliskt-lutherska seminarier i Etiopien och i Baltikum. Den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg har ett utvecklat utbyte genom ERASMUS/SOKRATES-systemet, genom NORDPLUS och dessutom genom utbytesavtal med Dublin University. Genom forskningen

finns dessutom uppbyggda internationella kontakter. Det allmänna intrycket är att den religionsvetenskapliga eller teologiska utbildningen generellt sett har goda internationella förbindelser som tar sig uttryck i regelbundet lärar- och studerandeutbyte (inte minst genom gästföreläsare) och att detta förhållande gäller också de utvärderade institutionerna. Det konstateras dock att detta utbyte vid Örebro Missionsskola och vid Johannelunds Teologiska Institut främst är relaterat till seminarier och college inom det egna teologiska profilmrådet. Här är en breddning önskvärd.

4.8 Utvärdering och kvalitetssäkring

En högskoleutbildning måste bibehålla en hög kvalitet. För att uppnå detta syfte förväntas därför en högskola genomföra regelbundna kursutvärderingar och genom samlade (årliga) utvärderingar av utbildningsresultaten, säkra kvaliteten. Dessa utvärderingar måste följas av beslut om kvalitetsstärkande åtgärder som är möjliga att följas upp till kommande år. En viktig del av utvärderingsarbetet är således återförandet av vunna insikter. Utvärderingsarbetet berör ytterst hela studiemiljön. Denna kvalitetskontroll eller självvärdering ansvarar högskolan själv för.

I lag om tillstånd att utfärda vissa examina (SFS 1993:792) föreskrivs vidare i femte paragrafen att "en enskild utbildningsanordnare som fått tillstånd att utfärda examina är skyldig att medverka i uppföljningar och utvärderingar av utbildningen". Dessa uppföljande granskningar handläggs av Högskoleverket. Granskningarna bygger dock på institutionens självvärdering och syftar till att följa upp förslag till kvalitetsförbättringar och alternativa åtgärdsförslag.

Kvalitetsarbetet avser därför utvärderingen av uppnådda resultat, allt ställt i relation till de övergripande målen, faktiska rutiner för utvärderingen av utbildningsinsatserna och beslut om åtgärder för att stärka kvaliteten inför framtiden.

Då det gäller rutiner för kontroll av utbildningsinsatserna kan vi konstatera att sådana finns vid de bedömda institutionerna. Det innebär att studerandesynpunkter löpande kan återföras till undervisande lärare liksom till utbildningsansvariga. Vid sidan av kursvärderingarna har de tre teologiska högskolorna dessutom årliga utvärderingar där det samlade resultatet av utbildningsinsatserna utvärderas. Då deltar hela personalstyrkan vid den utbildande institutionen tillsammans med studeranderepresentanter. Vid detta tillfälle finns alla data som berör

utbildningens förutsättningar, själva utbildningsprocessen och utfallet i uppkomna resultat framtagna. Syftet är att löpande följa upp och stärka kvaliteten i utbildningen. Den internationella granskningen av Örebro Missionsskola skall ses i detta sammanhang. Liknande aktiviteter förekommer vid den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg även om årliga utvärderingskonferenser för kvalitetsstärkande åtgärder saknas. Åskanden om medel för pedagogiskt utvecklingsarbete och för personalutvecklingsarbete görs dock årligen. Det sammanfattande intrycket är att det reguljära utvärderingsarbetet fungerar tillfredsställande vid de bedömda utbildningsinstitutionerna.

Då det gäller kvalitetsstärkande åtgärder för lärarkåren, pedagogisk utveckling och läroplansutveckling har vi funnit sådana satsningar framför allt vid Teologiska Högskolan i Stockholm och vid den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg men också vid Örebro Missionsskola och delvis vid Johannelunds Teologiska Institut.

Teologiska Högskolan i Stockholm har ett ambitiöst forskningsprogram som de engagerade lärarna fortlöpande skall rapportera till rektor om. Undervisningsskyldigheten har sänkts till 300 timmar per år för att motivera dessa åtgärder. Läroplanen

har genomgått en omfattande revidering och ett medvetet pedagogiskt program för utveckling finns.

Vid den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg är lärarna också indragna i forskningsprojekt även om i mindre omfattning och undervisningsvolymen är satt till 325 timmar per år. Ett handlingsprogram för pedagogisk utveckling saknas även om enskilda projekt genomförs. Läroplanen revideras för närvarande som en följd av pågående expansion av institutionens lärar- och studerandekår.

Örebro Missionsskola arbetar med en revision av utbildningens organisation och har avsatt ca fyra månaders tjänst i budgeten för kompetensstärkande åtgärder. Det ger lärarkåren möjlighet till vidare studier. Däremot är undervisningsvolymen satt till ca 400 timmar per år. Som en kompetensstärkande åtgärd kan man också se det faktum att sex lärare är antagna till forskarutbildning. Pedagogisk utvecklingsverksamhet finns också även om medel inte finns avsatta i budgeten för detta ändamål.

Vid Johannelunds Teologiska Institut finns vissa medel avsatta för kompetenshöjande åtgärder (sabbatstermin vart sjunde år) och tre lärare har under den gångna treårsperioden höjt sin pedagogiska kompetens

genom deltagande i kurs i vuxenpedagogik (20 poäng). Utbildningens organisation har dock inte genomgått någon större förändring även om planer finns.

Då det till sist gäller utbildningens övergripande utvecklingsmål har Teologiska Högskolan i Stockholm de klarast utformade utvecklingsmålen. THS har stärkt sin utbildningsorganisation med syfte att uppnå rätt att utfärda teologie kandidatexamen. THS har också en plan för att stärka jämställdheten och en idé om att öka rekryteringen av studerande med olika studiemål samtidigt som samfundens behov av utbildad personal skall tillgodoses. THS arbetar också på att mer långsiktigt anskaffa nya lokaler i centrala Stockholm.

Den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg håller på att flytta in i nya lokaler vilket ger bättre studie- och arbetsmiljö liksom bättre biblioteksresurser. Lärarkompetensen håller på att förstärkas genom en nyinrättad tjänst i religionsbeteendevetenskap och planer på ytterligare förstärkning på lärarsidan finns. Genom denna förstärkning kan Göteborgs universitet uppnå möjlighet att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 160 poäng. Syftet är inställt på att bli en kraftfull institution för religionsvetenskaplig utbildning och forskning inom den västra

regionen i Sverige. Jämställdhetsplan finns utarbetad vid institutionen.

Örebro Missionsskola syftar också till att bredda rekryteringsbasen dels genom samarbete med Fri baptist-samfundet/Helgelseförbundet och Pingströrelsen, dels genom ett samarbete med högskolan i Örebro. Det förra samarbetet gäller pastorsutbildningen och det senare främst lärarutbildningen. En bearbetning av utbildningens organisation pågår med syfte att göra utbildningen mer kompatibel med övriga högskoleutbildningar. Detta skall underlätta övergångar mellan utbildningarna. I skriften *Studier i religionskunskap vid Örebro Missionsskola* sägs bland annat: "Örebro Missionsskola står inte för en positivistisk vetenskapssyn med pretention på att vara förutsättningslös. Utifrån en mer hermeneutiskt orienterad vetenskapssyn och ett breddat kunskapsbegrepp studeras teologin och dess 'livssammanhang' med en seriös vetenskaplig metodik. Det inbegriper såväl inlevelse och deltagande observation som kritisk prövning av alternativa tolkningar och självständig analys och reflektion". Målskrivningarna visar att Örebro Missionsskola söker anpassa sig till lärarutbildningens högskolemässighet samtidigt som man söker utveckla en pastorsutbildning för samfundens behov. Det är dock inte helt klart

hur kritiken av den positivistiska vetenskapssynen i citatet skall tolkas. Formuleringarna ger intryck av att Örebro Missionsskola eftersträvar en högskolemässighet som inte skall präglas av den vetenskapliga förutsättningslösheten. Denna begränsning utgör enligt vår mening ett problem och bör lösas inför kommande granskningar. Jämställdhetsplan finns inte utarbetad.

Johannelunds Teologiska Institut vill vara en utbildningsresurs för både Evangeliska Fosterlandsstiftelsen och Svenska kyrkan. En ny målskrivning håller på att utarbetas och skall presenteras skolstyrelsen under innevarande år. Genom denna förändring kommer det ursprungliga syftet att utbilda predikanter och lekmän för tjänst i kyrka och samhälle att bearbetas. Detsamma gäller frågan om utbildningens organisation, ett arbete som endast har påbörjats under läsåret 1995/96. Institutet avser att bibehålla nuvarande utbildningsvolym och kommer att fortsätta samarbetet med teologiska institutionen i Uppsala. Lärarkårens kompetens kommer att återupprättas från och med den 1/9 1996 då den docentkompetente läraren återgår i tjänst. Jämställdhetsplan finns utarbetad för Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Den gäller också vid Johannelunds Teologiska Institut.

5 En prövning

I det följande skall förhållandena vid de fyra utbildningsinstitutionerna kommenteras. De enskilda kriterierna behandlas först och därefter ges ett samlat omdöme.

Teologiska Högskolan i Stockholm har stärkt sin *lärarkompetens* väsentligt under den gångna treårsperioden medan Örebro Missionsskola har bibehållit samma lärarkår med i stort sett samma kompetens, även om fler lärare är antagna till forskarutbildning. THS uppfyller därmed kompetensgränsen med minst två forskarutbildade lärare med mycket god marginal. Vid Örebro Missionsskola finns fortfarande två disputerade lärare och kravet uppfylls därmed. Däremot har Johannelunds Teologiska Institut beviljat en av de två disputerade lärarna tjänstledighet för utlandstjänst utan att besätta vakansen med forskarutbildad person. Detta förhållande är inte godtagbart. Eftersom det har försäkrats oss att den tjänstledige befattningshavaren skall återgå i tjänst den 1/9 1996 inskränker vi oss till ett *påpekande* om denna åtgärds nödvändighet. Detsamma gäller den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg som vid granskningen i

mars 1996 visade sig sakna lärartjänst i religionsbetendevetenskap. Eftersom fakultetsledningen har beslutat att inrätta en sådan fast lärartjänst inför läsåret 1996/97 föranleder detta inte heller någon åtgärd. Vi vill dock *påpeka* att rätten att utfärda teologie kandidatexamen är knuten till full lärarbesättning inom alla fem religionsvetenskapliga ämnesområden. Vi konstaterar samtidigt att den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg för övrigt har stärkt sin lärarkompetens och därmed uppfyller kompetenskravet väl.

Behörighetskraven för studerande och lärare föranleder ingen kommentar vad gäller den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg och Teologiska Högskolan i Stockholm. Behörighetsfrågorna vid Örebro Missionsskola och vid Johannelunds Teologiska Institut är nu också lösta. Den nya behörighetsordning som enligt utsända prospekt numera gäller vid Johannelunds Teologiska Institut, måste dock snarast antas av styrelsen för att bli officiellt gällande. Vi konstaterar att dessa skolor inte har tillsatt någon lärartjänst under den gångna treårsperioden och att §7 i avtalet mellan staten och de fria

utbildningsanordnarna därför inte har prövats. Kommande tillsättningar blir därför av principiell vikt.

Ett revisionsarbete med syfte att klargöra de nya teologiska högskolornas *utbildningsorganisation* i relation till övriga teologiska institutioner har påbörjats vid Örebro Missionsskola och vid Johannelunds Teologiska Institut. Detta är viktigt bland annat med tanke på framtida övergångar mellan utbildningarna. Innan kommande bevis om högskoleexamen, 80 poäng skall utfärdas, bör detta revisionsarbete ha kommit så långt att det kan tydliggöras vilka kurser som ingår i denna examen som de studerande har prövats i. Detta är inte minst viktigt för blivande lärare. Ett revisionsarbete som har detta som mål pågår och har delvis avslutats genom beslut vid Örebro Missionsskola. Däremot har detta arbete endast igångsatts vid Johannelunds Teologiska Institut. Det förslag till studieplan som har utarbetats måste tydliggöras och hänsyn måste tas till att examensrätten vid Johannelunds Teologiska Institut är beroende av samarbetet med teologiska institutionen i Uppsala. Det måste således av examensbeviset framgå att högskoleexamen om 80 poäng i religionsvetenskap inkluderar baskurs om 40 poäng vid teologiska institutionen i Uppsala.

Då det gäller examensbevis från Göteborgs universitet framgår det tydligt att teologie kandidatexamen om 160 poäng utfärdas i samarbete med Lunds universitet. Därmed uppfylls utgångspunkten att Teologiska fakulteten i Lund ytterst är ansvarig för denna examen. Däremot bör det av informationsbroschyren tydligare framgå att Göteborgs universitet har rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng och att examensrätten om 160 poäng endast kan utfärdas i samarbete med teologiska institutionen i Lund.

Genomströmningen är god vid utbildningarna och rekryteringen av studerande är ökande särskilt vid den religionsvetenskapliga utbildningen i Göteborg, men också vid Teologiska Högskolan i Stockholm och vid Örebro Missionsskola. Denna ökning finns inte vid Johannelunds Teologiska Institut. Genomströmningsfrågan är inget problem vid de mindre högskolorna och den nyrekrytering av studerande som sker visar på ett stabilt underlag för framtida behov av utbildning. Denna utveckling är dock mindre tydlig vid Johannelunds Teologiska Institut. Det sammanfattande intrycket är att utbildningsbehovet har kvarstått eller ökat vilket motiverar fortsatt utbildningsinsats.

Litteraturförsörjningen är god och biblioteken har under de gångna åren datoriserats och förnyats. Behov av ytterligare breddning mot mer allmänvetenskaplig litteratur kvarstår dock vid Örebro Missionsskola och ett referensbibliotek behöver inrättas i den religionsvetenskapliga institutionens nya lokaler i Göteborg. Ett sådant är också under uppbyggnad. *Lokaler och utrustning* har bibehållits på en god nivå eller har förnyats.

Medvetenheten om utbildningens *internationella* relation är god vid alla utbildningsinstitutioner. Det konstateras dock att utbildningen vid Örebro Missionsskola och vid Johannelunds Teologiska Institutet framför allt är relaterad till utbildningar som hör till det egna teologiska profilmrådet. Där är en breddning önskvärd.

Kvalitetssäkringsarbetet kan indelas i olika nivåer. Då det för det första gäller kursvärderingar har vi inget att anföra. Dessa utförs noggrant och informationen återförs till utbildningarna. Även årliga utvärderingar genomförs där det samlade utfallet av utbildningsinsatserna prövas. Dessa utvärderingsinsatser är särskilt tydliga vid de teologiska högskolorna. Då det för det andra gäller åtgärder för att stärka lärarkårens kompetens finns åtgärdsprogram

vid alla utbildningsinstitutionerna även om med olika omfattning. Det är de resursstarka institutionerna som har mer omfattande program för "kunskaphöjande" forskning och pedagogiskt utvecklingsarbete. Denna verksamhet har endast viss omfattning vid Örebro Missionsskola och det konstaterandet gäller än mer Johannelunds Teologiska Institutet. Verksamheten finns således etablerad vid alla institutionerna men borde ges större utrymme vid de två mindre.

Denna fråga är för det tredje relaterad till det övergripande arbetet med utbildningen och dess mål. Teologiska Högskolan i Stockholm har här de tydligaste utvecklingsmålen och har också i stort sett uppnått dessa under den gångna treårsperioden. THS syftar till att bli en högskola med högt ställda krav på vetenskaplig och pedagogisk kompetens för sina lärare. Motivet är att ge en kvalitativt god utbildning där de senaste forskningsrönen "pedagogiseras" och förmedlas i undervisningen. Vid den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg är de vetenskapliga och pedagogiska målen också klara och institutionen syftar till att stärka sin lärarkompetens och öka studerandeintaget. Genomströmningen är god. Även vid Örebro Missionsskola finns önskemål om breddning av utbildning

och studeranderekrytering. Det finns också en ambition mot att tydliggöra högskolemässigheten. Det märks inte minst genom det revisionsprogram som pågår. Mot detta utvecklingsmål kan samtidigt de formuleringar ställas som säger att utbildningen inte är förutsättningslös utan att den genomförs i kritik av gängse vetenskapligt synsätt. Detta är formuleringar som går längre än vad den hermeneutiska vetenskapstraditionen avser och är därför inte acceptabla vid en högskoleutbildning. De motsäger intentionen i det reformarbete mot ökad högskolemässighet som i övrigt pågår. Dessa formuleringar bör därför bearbetas inför nästa granskningsomgång. Jämställdhetsplan bör upprättas. Johannelunds Teologiska Institut har endast påbörjat arbetet med en ny målskrivning efter det att institutet fick examensrätt. Det är därför oklart vilket syfte Johannelunds Teologiska Institut uppfattar som sitt främsta mot bakgrund av att skolan numera är en teologisk högskola. Det är mot den här bakgrunden nödvändigt att Johannelunds Teologiska Institut påskyndar målskrivningsarbetet och klargör sin roll som högskola.

Avslutande omdöme

Avslutningsvis menar vi att Teologiska Högskolan i Stockholm har stärkt sin ställning som högskola med syfte att uppnå en vetenskapligt

och pedagogiskt sett högtstående utbildning. Vi menar att THS väl har förvaltat sitt utbildningsuppdrag under den gångna treårsperioden och tillstyrker fortsatt examensrätt.

Den religionsvetenskapliga institutionen i Göteborg har på motsvarande sätt genomgått en betydelsefull utvecklingsfas under 1990-talet och har uppfyllt målet att tillsätta en fast tjänst i kristendomens historia. Eftersom tjänst i religionsbeteendevetenskap har inrättats i maj månad 1996 föranleder denna fråga ingen anmärkning. Det bör dock klargöras att examensrätten vid Göteborgs universitet avser teologie kandidatexamen om 140 poäng. Vi anser därför att Göteborgs universitet väl har förvaltat sitt utbildningsuppdrag och tillstyrker fortsatt examensrätt om 140 poäng.

Örebro Missionsskola har igångsatt sitt revisionsarbete med syfte att klargöra sin roll som teologisk högskola. Samarbetet med högskolan i Örebro håller på att utvecklas och utbildningsuppdraget att breddas. Lärarkåren är densamma men arbetet på att stärka lärarkårens kompetens pågår. Det sammanfattande intrycket är dock att Örebro Missionsskola ytterligare bör tydliggöra sin roll som högskola med tilldelad examensrätt i religionsvetenskap relaterad till övriga teologiska utbildningar i

Sverige. Detta gäller särskilt kravet på vetenskaplighet i undervisningen. Därför vill vi uppmana Örebro Missionsskola att påskynda revisions- och målskrivningsarbetet så att detta är avslutat i god tid inför nästa uppföljande granskning. Mot den bakgrunden är vi beredda att tillstyrka fortsatt examensrätt.

Johannelunds Teologiska Institut har också igångsatt ett revisionsarbete. Vi menar dock att åtskilligt arbete fortfarande återstår innan studieplanen har anpassats till Johannelunds roll som högskola. Det förtjänar att påpekas att Johannelunds Teologiska Instituts rätt att utfärda högskoleexamen i religionsvetenskap beror på samarbetet med teologiska institutionen i Uppsala och att framtida examensbevis utformas så att

detta klart framgår. Eftersom studieplanen inte har anpassats till detta förhållande blir utbildningen problematisk. Då det gäller lärarkompetensen har visserligen flera lärare höjt sin pedagogiska och vetenskapliga kompetens under den gångna treårsperioden men det förhållandet att en av de disputerade lärarna har varit tjänstledig, utan att denne har ersatts med forskarutbildad lärare, utgör också ett problem. Det sammanfattande omdömet är således att Johannelunds Teologiska Institut endast har kommit igång med att klargöra sin roll som högskola med examensrätt i religionsvetenskap och att en fortsatt examensrätt endast kan tillstyrkas då utbildningsplanen har klargjorts och det har styrkts att lärarbesättningen har återställts.

6 Förslag

Mot bakgrund av de handlingar som har genomgått, de besök som har gjorts vid respektive utbildningsinstitution och mot bakgrund av den diskussion som denna redovisning har föranlett föreslår vi

att Teologiska Högskolan i Stockholm får fortsatt rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng i religionsvetenskap,

att Göteborgs universitet får fortsatt rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng men att samarbetet med teologiska institutionen i Lund klagörs genom avtal när det gäller utfärdande av examensbevis för teologie kandidatexamen om 160 poäng,

att Örebro Missionsskola får fortsatt rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng i religionsvetenskap samtidigt som arbetet på att tydliggöra skolans högskolemässighet påskyndas och

att Johannelunds Teologiska Institut får fortsatt rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng i religionsvetenskap efter det att 1) utbildningsplanen har reviderats och examensrätten klagjorts och 2) det har styrkts att lärarbesättningen vid utbildningen har återställts. Detta revisionsarbete bör redovisas för Högskoleverket senast den 1/3 1997.

7 Bilaga

Örebro Missionsskola, Örebromissionen

Utbildningens mål

Den teologiska utbildningen vid Örebro Missionsskola har två yrkesutbildande program, för pastorer och för lärare. Det fyraåriga programmet är en yrkesutbildning som förbereder för tjänst inom kyrkor och samfund där den kristna tron utifrån avnämnarperspektivet är naturlig. Skolans särart just som yrkesutbildning för pastorer är att den utgör en kristen gemenskap som hålls samman av syftet att studera Guds Ord, som kyrkans grund och norm, och den kristna församlingens situation och uppdrag i det moderna samhället. I detta program finns enligt studiehandboken för läsåret 1995/96 tre övergripande perspektiv, nämligen teologins kontextualisering (bl a utifrån kritik mot västerländsk akademisk teologi från teologer i tredje världen), kristen spiritualitet (andlig mognad och tillväxt) och ledarskap i den kristna kyrkan. Skolan är öppen för studenter från olika kyrkor och samfund på lika villkor även om studerande tillhörande Örebromissionen av naturliga skäl utgör en stor grupp (ca

40%). Skolans teologiska seminarium avser också att mera allmänt vara ett centrum för teologisk undervisning. Örebro Missionsskola håller på att bygga ut samverkan med högskolan i Örebro. Sk breddningskurser i religion ges för blivande lärare sedan 1994 och sedan vårterminen 1996 ges kurser i religion 1-20 poäng och 21-40 poäng. Denna utveckling innebär att Örebro Missionsskolas högskolekaraktär tydliggörs. I skriften *Studier i religionskunskap vid Örebro Missionsskola* sägs bland annat: "Örebro Missionsskola står inte för en positivistisk vetenskapssyn med pretention på att vara förutsättningslös. Utifrån en mer hermeneutiskt orienterad vetenskapssyn och ett breddat kunskapsbegrepp studeras teologin och dess 'livssammanhang' med en seriös vetenskaplig metodik. Det inbegriper såväl inlevelse och deltagande observation som kritisk prövning av alternativa tolkningar och självständig analys och reflektion". Målskrivningarna visar att Örebro Missionsskola både söker anpassa sig till lärarutbildningens högskolemässighet samtidigt som man söker utveckla en högskolemässig pastorsutbildning för samfundens behov.

Antagning och behörighet

Högskoleförordningens behörighetsregler tillämpas. Det innebär

- Allmän högskolebehörighet (eller 25:4-regeln)
- Särskild behörighet i historia, religionskunskap och psykologi. Normalt skall gymnasiebetyget 3 eller G ha uppnåtts.
- Sökande har oberoende av samfundstillhörighet tillträde på lika villkor. Alla sökande kallas till ett personligt samtal.

För sökande som syftar till församlings- eller missionstjänst krävs dessutom:

- Rekommendation från församlingsledare,
- Praktik från två års kristet arbete.

Jämfört med 1993 har bekännelsekravet borttagits och antagning till utbildning och till pastorstjänst har separerats. I detta avseende har högskoleförordningens krav tillgodosetts. Genom samtalet före antagning prövas den personliga lämpligheten för studier.

Förteckning över det antal studenter som börjat/slutat/diplomerats vid Örebro Missionsskolas fyraårsprogram under tiden 1979-1995.

Årtal	Börjat utbildn	Slutat åk 3/4	Tilldelats diplom
1979	21	18/-	
1980	16	19/-	13
1981	17	11/1	4
1982	14	10/10	3
1983	20	15/4	6
1984	21	12/5	18
1985	10	18/5	13
1986	11	18/1	18
1987	17	10/3	13
1988	13	5/-	14
1989	16	4/6	1
1990	16	4/9	6
1991	18	6/7	15
1992	12	6/14	7
1993	21	5/9	9
1994	17	1/3	10
1995	17	2/3	11

Tabellen visar hur många personer som a) har antagits och påbörjat utbildning, b) har studerat 3 eller 4 år utan att ha slutfört utbildningen till examen och c) har tilldelats diplom. F n antas årligen 17 studerande på det fyraåriga programmet, 10-15

studerande på den ettåriga teologiska grundkursen och 17 lärarkandidater som följer 20-poängskurser. Därmed utnyttjas de 50 årsstudieplatserna till fullt. Läsåret 1995/96 var totalt 190 studerande inskrivna på olika kurser vid Örebro Missionsskola, varav 64 deltog i den fyraåriga utbildningen. Det låga antalet examinerade år 1981/82 och 1989/90 beror på övergången från treårig till fyraårig utbildning. År 1981/82 blev övergången frivillig och 1989/90 blev den fyraåriga utbildningen normal studiegång. Genomströmningen är för närvarande ca 80 %.

Antal pastorstjänster och beräknat utbildningsbehov

Inom Örebromissionen finns 160 pastorer och 130 missionärer i tjänst. Vidare kan nämnas att 245 församlingar i Sverige samverkar med Örebromissionen. Genom att ca 2 à 3 nya församlingar tillkommer varje år (netttotal) kan behovet av utbildade pastorer komma att öka något. En del missionsarbetare med annan yrkesinriktning följer den teologiska grundkursen om 40 poäng. Ett visst antal personer som följt fyraårsprogrammet vid Örebro Missionsskola söker även tjänst inom andra samfund varje år. Så långt är utbildningsbehovet i stort sett detsamma som 1993, ca 20 per år. Behovet av kortare kurser har dock ökat, bl a

genom att blivande lärare nu följer kurser om 20 à 40 poäng, ca 15-20 per år. Dessutom pågår förhandlingar med Helgelseförbundet/Fribaptistsamfundet och Pingströrelsen om mer formaliserad samverkan i utbildningen av pastorer för dessa samfunds behov. Det kommer troligen att öka utbildningsbehovet med ytterligare ca 20 personer per år. Skolans beräknade utbildningsbehov inom 80-poängsramen kan därmed uppgå till ca 100 årsstudieplatser.

Lärarnas antal och kompetens

År 1993 fanns åtta lärartjänster på heltid samt tre tjänster på halvtid med huvudsaklig undervisning vid Örebro Missionsskola. År 1996 finns samma antal tjänster men tjänstevolymen har utökats något. I detta antal ingår rektor. Av dessa har en lärare teologie och en filosofie doktorsexamen, tre har utländsk masterexamen och av dessa har två påbörjat forskarutbildning, fyra har teologie kandidatexamen varav tre är antagna till forskarutbildning, en har filosofie kandidatexamen och tre har diplom från Örebro Missionsskola varav en är antagen till forskarutbildning vid högskolan i Örebro och en har socionomexamen. Sekreterartjänst på hel- och deltid finns. Lärarkåren är således i stort sett densamma även om undervisningsvolymen har kunnat utökas något. Fler

lärare är dock indragna i forskarutbildning. Antalet disputerade lärare är detsamma. Två lärare förväntas disputeras före seklets utgång.

Ett större antal timlärare med god akademisk kompetens är knutna till seminariet.

Bibliotek och läsplatser

Bibliotek finns med 26.500 volymer med accent på bibelvetenskap, dogmatik, missionskunskap och kyrkohistoria. En utökning med ca 4.000 volymer kan noteras sedan 1993. Den nya litteraturen har breddat det religionsvetenskapliga området men biblioteket har fortfarande en viss evangelikal profil i enlighet med seminariets teologiska profil. Årsanslaget för litteraturinköp är 90 000 kronor. Örebro högskolas bibliotek finns inom gångavstånd. Folkkrörelsearkivet i Örebro är också tillgängligt. 30 läsplatser finns tillgängliga i biblioteket. Heltidsanställd bibliotekarie finns. Biblioteket har datoriserats med MicroMarcs standardiserade registersystem. Förhandling om anslutning till Sunet vid Örebro högskola pågår.

Ägarförhållanden och styrelse

Örebro Missionsskola ägs av Örebromissionen. Örebromissionens styrelse utser en särskild skolstyrelse. Samfundets styrelse fastställer budgeten och

antalet fasta tjänster vid skolan. I jämförelse med situationen 1993 finns nu en särskild skolstyrelse frikopplad från samfundets ledning. Samfundsstyrelsen fattar dock fortfarande formellt beslut om tillsättning av rektors- och lärartjänster men på förslag av skolstyrelsen. Ingen tillsättning av fast tjänst har dock skett under avtalstiden.

Förhandlingar pågår om sammanslagning av Örebromissionen och Helgelseförbundet/Fribaptist-samfundet. Om dessa planer förverkligas får Örebro Missionsskola det nya trossamfundet som ny huvudman och ägare.

Ekonomi

Verksamheten omslöt år 1995 5,8 miljoner vilket inkluderar fastighetsförvaltningen och övrig kursverksamhet. Nya lokaler byggdes år 1983 i nära anslutning till högskolan i Örebro. Statsbidraget på ca 1,1 miljoner (samt 0,3 miljoner från Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfundet) ingår i budgeten och övriga omkostnader bestrids genom insamlade medel. En årsstudieplats beräknas kosta ca 40 000 kronor. Lärarlönerna varierar inom fältet 13.600 - 18.000. Lönenivån är föremål för en stegvis uppräknings under perioden 1996-98. Undervisningen är kostnadsfri. Studiemedel utgår.

I jämförelse med situationen 1993 har budgeten förstärkts med 1,4 miljoner varav statsbidraget är en viktig del. Statsbidraget förs in i den löpande verksamheten och har bidragit till att lärarnas antal och kompetens successivt kan stärkas.

Utbildningens uppläggning

Ett revisionsarbete av studieplanen har igångsatts. Detta är sannolikt den viktigaste följden av reformen år 1993. Förslaget till ny studieplan skall presenteras skolstyrelsen i maj 1996 och skall enligt planerna börja att gälla från och med läsåret 1996/97. De viktigaste förändringarna innebär 1) en omstruktureringen av kurserna till fempoängskurser, 2) omstrukturering av innehållet i de två första årskurserna så att den högskoleexamen om 80 poäng som ges dels skall beröra samtliga teologiska ämnesområden, dels skall motsvara kraven för tillgodoräkning vid fortsatta studier vid teologisk institution eller institution för lärarutbildning och 3) förändring av årskurserna 3-4 så att de dels utöver fasta fördjupningskurser innehåller ett större antal fritt valda seminariekurser och ett examensarbete (uppsats om 10 poäng), dels kontinuerlig yrkespraktik med pastoralteologiska inslag. Genom denna ordning kan tillgodoräkning av studier vid teologiska institutionerna och vid de övriga teologiska högskolorna ske.

Enligt planerna kommer utbildningen att se ut på följande sätt:

Teologisk grundkurs I-40 poäng	
Introduktionskurs	5 poäng
Exegetisk teologi med hermeneutik	5 poäng
Gamla testamentet: baskurs	5 poäng
Nya testamentet: baskurs	5 poäng
Historisk teologi (kristendomens historia)	5 poäng
Systematisk teologi: dogmatisk baskurs	5 poäng
Bibliska språk: elementärkurs i grekiska	5 poäng
Församlingsteologi (religionssociologi, religionspedagogik)	5 poäng

Studenter som avser att använda studierna till lärarutbildning kan ersätta kurs i bibliska språk och del av församlingsteologi med utökade kurser om världsreligionerna och religionsbetenandevetenskap.

Högskoleexamen (80 poäng)	
Missionskunskap (inklusive missionshistoria, ekumenik)	5 poäng
Systematisk teologi	
Teologins teorier och metoder, religionsfilosofi och idéhistoria	5 poäng
Etik (inklusive examensarbete)	5 poäng
Gamla testamentet (påbyggnadskurs)	5 poäng
Nya testamentet (påbyggnadskurs)	5 poäng
Församlingsteologi (människovård och religionspsykologi)	5 poäng
Bibliska språk: hebreiska och grekiska	10 poäng

Kurs i bibliska språk kan ersättas av läskurs i religionsvetenskap, exegetisk teologi eller av seminariekurs från årskurs 3.

Teologiskt fördjupningsprogram
81-160 poäng

Fasta fördjupningskurser:	
Gamla testamentet	5 poäng
Nya testamentet	5 poäng
Historisk eller systematisk teologi (t ex moderna teologier)	10 poäng
Församlingsteologi (religions- sociologi, pastoralteologi m m)	5 poäng
Yrkespraktik	10 poäng
Uppsats alternativt två projektarbeten	10 poäng
Dessutom tillkommer minst sju seminariekurser inom de olika ämnesområdena fritt valt av den studerande (inklusive möjlighet till 20 poäng inom bibliska språk)	35 poäng
Summa:	160 poäng

- Redovisning av de teoretiska avsnitten sker genom skrivningar/PM och genom muntliga enskilda redovisningar eller gruppredovisningar. Betygen godkänd och väl godkänd tillämpas. De praktiska övningsmomenten är oftast examineriska.
- De yrkesförberedande momenten är koncentrerade till årskurserna 3 och 4 men inleds redan i årskurs 1 och 2 inom en sk pastoral ram vid sidan av baskurserna om 80 poäng. Detta speglar skolans huvudsakliga syfte

att förbereda för pastorstjänst. De som studerar med sikte på andra yrken, t ex lärare, kan välja bort de pastorsförberedande kurserna. Denna ordning innebär ett tydliggörande av högskolekaraktären. Samtidigt konstateras att omkring halva utbildningen är inriktad på studier av bibeln i vid mening samt av yrkesförberedande kurser och praktik.

**Utvärdering och kvalitets-
säkring**

Kursvärderingar genomförs kontinuerligt och resultatet återförs till efterföljande kurser. I lärarnas fortbildning ingår pedagogiska utvecklingsmoment. Hela studieprogrammet utvärderas muntligt och skriftligt efter fyra års studier.

Forskning och forskarutbildning

Undervisningsskyldigheten har maximerats till 455 timmar/läsår. Ca 30 timmars nedsättning för handledning förekommer. I budgeten har 40 % av en lärartjänst avsatts för vidareutbildning, vilket motsvarar fyra månaders tjänstledighet. Denna resurs brukar fördelas på två personer. För övrigt söks medel för forskning från Frikyrkliga forskningsrådet och andra organ. Forskarsamarbete med bland annat högskolan i Örebro håller på att utvecklas. Forskarutbildning är inte aktuell utan samarbete

förutsätts med de teologiska fakulteterna. Sedan 1993 är fler lärare registrerade för forskarutbildning.

Internationellt samarbete

Möjligheterna till utlandsstudier och utbyte av lärare har tydliggjorts. Under särskilt det fjärde studieåret kan de studerande förlägga en del av sin utbildning utomlands såsom externa kurser eller praktik inom systerkyrkor. Hittills har 3-6 studerande årligen utnyttjat den möjligheten. Studerande från andra länder finns också vid skolan. Kontakt finns etablerad med Menighetsfakulteten i Oslo, Ansgar Teologiske Seminar, Kristiansand och Misjonshögskolen i Stavanger, Wycliffe Hall och Regent's Park College i Oxford, Spurgeon's College och London Bible College i London, St John's College i Nottingham, Oriental Faculty i Cambridge, International Baptist Theological Seminary i Prag, Bethel Theological Seminary i St Paul, Minnesota och Regent College i

Vancouver. I studieprogrammet finns kursmoment som har utländska föreläsare. Lärare vid Örebro Missionsskola föreläser årligen vid olika utländska teologiska institutioner. Örebro Missionsskola är medlem i European Evangelical Accrediting Association (EEAA) sedan 1979. Den fyraåriga utbildningen vid seminariet har utvärderats (s k review visit) i november 1994. Det resulterade i att ackrediteringen från 1991 bekräftades som jämbördig med en internationell "Master of Divinity". Detta gör att kursutbyte med utländska skolor tillhörande associationen och dess 'systerorganisationer' i andra världsdelar underlättas. Som brukligt är har de forskande lärarna vid skolan kontakter med internationella nätverk. I jämförelse med situationen år 1993 har en viss utökning av de internationella kontakterna och utbytet skett. Utbytet är främst riktat till skolor och samfund som tillhör den evangelikala traditionen.

Johannelunds Teologiska Institut, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen

Utbildningens mål

Johannelunds Teologiska Institut är Evangeliska Fosterlandsstiftelsens (EFS) teologiska utbildningscentrum. Institutet är därmed en utbildningsresurs för både EFS och Svenska kyrkan med syfte att utbilda lek-män, missionärer och pastorer/präster inom EFS och Svenska kyrkan.

Följande definition av målet för utbildningen är under omarbetning men är den nu gällande.

Målet för den tre-åriga teologiska utbildningen är:

- att i första hand utbilda predikanter för tjänst inom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen – predikanter, som efter fullbordad utbildning kan prästvigas
- att ge de för kristen förkunnelse, evangelisation, själavård och församlingsledning grundläggande kunskaperna och färdigheterna
- att ge en allmän orientering i religiösa och teologiska ämnen (universitetets baskurs AB i religionskunskap)
- att därutöver ge fördjupade kunskaper i främst Gamla och Nya testamentet, kristen troslära, människokunskap och själavård, etik

samt aktuella missions- och u-landsproblem

- att hjälpa de studerande till personlighetsutveckling, kristen karaktärsdaning och en teologisk helhetsyn i överensstämmelse med institutets riktlinjer.

Antagning och behörighet

För den treåriga utbildningen gäller:

- Allmän och särskild behörighet
- Att den studerande ansluter sig till skolans målsättning och riktlinjer
- För den som avser att gå in i tjänst i EFS eller annat kristet samfund förutsätts en kristen bekännelse. Denna prövas i en antagningsintervju.

Denna ordning tillämpas sedan 1993 även om studieplanen, där dessa formuleringar skall ingå, inte har antagits officiellt. I och med att denna ordning tillämpas och finns införd i institutets prospekt, har antagningen av de studerande till utbildningen och till pastorstjänst de facto separerats. Därmed tillämpas samma regler som vid de teologiska fakulteterna. Jämfört med granskningen 1993 har en principiellt viktig förändring skett. Denna förändring måste dock skrivas in i studieplanen för att bli officiellt gällande.

Antal antagna, närvarande och examinerade

Två till tre studerande per läsår är inriktade på tjänst i annat samfund, som lärare eller på tjänst utanför församling. Antalet examinerade har varit svagt vikande under 1990-talet.

År	Ansökningar	Antagna	Examinerade
1980	17	15	
1981	11	7	
1982	20	14	
1983	22	17	
1984	13	12	9
1985	19	15	5
1986	15	15	19
1987	19	10	12
1988	17	10	14
1989	29	16	12
1990	19	10	7
1991	21	9	8
1992	31	15	9
1993	23	16	12
1994	18	8	6
1995	19	10	12

Antal pastorstjänster och beräknat utbildningsbehov

Inom EFS finns i dag ca 125 pastorstjänster av traditionellt slag; dessutom drygt 40 tjänster i samarbetskyrkor där det f n krävs att innehavaren har behörighet att inneha tjänst i Svenska kyrkan. Vidare finns ca 70 konsulenttjänster som i flera fall är besatta av personer med utbildning från Johannelund, drygt 10 diakontjänster som åtminstone i

några fall innehas av pastorsutbildade, ca 100 övriga tjänster (gårdsföreståndare, invandrarebetare m.m) där några är pastorer och slutligen ett 25-tal distriktstjänster där de flesta innehavarna är pastorer. Övriga avnämare för pastorsutbildningen är EFS utlandsmission och de åtta folkhögskolor som är anslutna till EFS. Till detta kommer ett osäkert antal personer som följer utbildningen av eget intresse eller som blivande lärare. Troligtvis behövs 10-12 personer per år. Andelen examinerade täcker således behovet.

Lärarnas antal och kompetens

Vid Johannelunds Teologiska Institut finns elva fast anställda lärare varav en har docentkompetens (ledig för utlandstjänst till ht 1996), en har teologie doktorsexamen, tre har teologie kandidatexamen samt deltar i forskarutbildning (varav en tjänstledig för studier), tre har teologie kandidatexamen, en har filosofie magisterexamen, en är sångpedagog och en har pastorsutbildning. Dessutom anlitas ett större antal timlärare. Gästföreläsare nyttjas dessutom för klassundervisning främst i metodikämnen. Teologiska dagar med experter anordnas. Jämfört med lärarsituationen 1993 har tre lärare genomfört kurs i vuxenpedagogik (20 poäng), ytterligare en genomgår samma kurs för närvarande och den tjänstledige håller på att slutföra studier för

teologie licentiatexamen. Andelen lärare med doktorsexamen har inte förändrats, men genom att en lärare kan förväntas höja sin examen till teologie licentiat och fyra har höjt sin pedagogiska kompetens har en viss förstärkning skett. Det framgår att den tjänstledige docentkompetente läraren skall återgå i tjänst höstterminen 1996. Därmed tjänstgör två forskarutbildade lärare åter.

Bibliotek och läsplatser

Bibliotek finns i skolbyggnaden med ca 60.000 volymer med tyngdpunkt lagd vid exegetik, systematisk och missionshistorisk litteratur. Skolan håller sig dessutom med ett hundratal tidskrifter av teologiskt och allmänt intresse. En utbildad bibliotekarie (75 % tjänst) ansvarar för verksamheten. I anslutning till biblioteket finns läsplatser för skolans studenter. Närhet finns till teologiska institutionens och Uppsala universitets bibliotek. 450.000 kronor har anslagits till datorisering av biblioteket i enlighet med systemet MicroMarc. Av detta belopp avsättes 150.000 för litteraturinköp år 1994. Under åren 1995 och 1996 har ca 100.000 budgeterats för litteraturinköp. En förstärkning på bibliotekssidan kan således förmärkas.

Styrelse

Johannelunds Teologiska Institut leds av en skolstyrelse som tillsätts av

Evangeliska Fosterlandsstiftelsens styrelse. EFS styrelse fastställer också stadgar och utser rektor. Skolstyrelsen tillsätter lärare. Ingen lärartjänst har dock tillsatts sedan avtalet med staten skrevs. Rektor ansvarar för institutets dagliga verksamhet inför skolstyrelsen.

Ekonomi

Total omslutning för verksamheten var år 1995 sammanlagt 10,4 miljoner kronor. Av denna summa anslög EFS centralt 3,9 miljoner kronor till skolans drift. Till denna summa kommer gåvomedel direkt insamlade via skolan motsvarande 0,8 miljoner. Vidare anslår kyrkofonden 1,3 miljoner och ytterligare gåvor från Svenska kyrkans församlingar och stift 0,8 miljoner. Statsbidraget motsvarar 560.000 kronor. Inkomst av verksamhet 1,8 miljoner. Förvaltningsansvaret för de EFS-ägda fastigheter som disponeras av institutet regleras genom hyreskontrakt. I budgeten ingår lokal- och fastighetskostnader. En årsstudieplats kostar 58 500 kronor. Bottenlön för lärare är f n 16.500:-/månad. Undervisningen är kostnadsfri. Studiemedel utgår.

Utbildningens uppläggning

Utbildningen är på tre år och beräknas till 130 poäng. Att poängtalet går utöver 120 motiveras med att undervisningen pågår bortåt tio månader per läsår. Det är dock tveksamt

om en treårig utbildning kan beräknas till mer än 120 poäng. En viktig del av utbildningen utgör baskursen om 40 poäng i religionskunskap, som ges vid teologiska institutionen. Den kursen följer samtliga studerande. En revision av studieplanen pågår med syfte att göra den mer kompatibel med övriga utbildningar. Bland annat sammanförs mindre kursmoment till större enheter. Ambitionen är att de akademiska momenten skall tydliggöras och poängberäknas som större sammanhållna kurser. Detta har också gjorts i en preliminär terminsöversikt. Många små kurser på ett par poäng finns dock fortfarande. I nedanstående tabell har momenten sammanförts med baskursstudierna vid teologisk institution.

Utbildningen består av:

Bibelkunskap med exegetik och hermeneutik vari baskurs 8 poäng i bibelvetenskap ingår	29 poäng
Kristen trosåskådning vari baskurs 8 poäng i tros- och livsåskådningsvetenskap ingår	23 poäng
Kyrka och samhälle vari baskurs 16 poäng i religionshistoria med religionsfenomenologi och kristendomens historia ingår	21 poäng

Människokunskap och själavård vari baskurs 8 poäng i religionsbeteendevetenskap ingår	22 poäng
Förkunnelse och undervisning	15 poäng
Missionsmetodik, barn- och ungdomskultur	10 poäng
Praktik, samtalsgrupper	10 poäng
Summa:	130 poäng

- En uppsats på 3 poäng i själavård och en i troslära, också den på 3 poäng, skall författas.
- Kurs i missionsmetodik inkluderar stadsantropologi och litteraturstudium i anslutning till projektarbete.
- Examinationen sker genom skrivningar, gruppredovisningar, examinatorier och författande av både PM och två mindre uppsatser. Ingen uppsats om 5 eller 10 poäng författas.

I den preliminära terminsöversikt som har utarbetats i januari 1996 antyds att utbildningen, vid sidan av baskursen om 40 poäng, borde kunna beräknas till 80 poäng. Det skulle innebära att Johannelunds teologiska utbildning sammantaget skulle utgöra 120 högskolepoäng och därmed ligga på kandidatexamens nivå. I den bedömning av utbildningens

omfattning som gjordes 1993 klar-
gjordes att utbildningen vid Johanne-
lunds Teologiska Institut omfattade
80 poäng endast tack vare det sam-
arbete som etablerats med teologiska
institutionen. Detta samarbete gav
utbildningen den bredd och det djup
som är nödvändigt för högskolemäs-
sighet. Utan detta samarbete hade
ansökan avstyrkts. Däremot gjordes
ingen särskild anteckning om vilka
kurser som för övrigt måste ingå för
att en högskoleexamen skulle kunna
utfärdas. En genomgången treårig
utbildning vid Johannelunds Teolo-
giska Institut, som inkluderar bas-
kurs om 40 poäng, bedömdes ha en
kvalitet som motsvarar en hög-
skoleexamen om 80 poäng. Då hade
deyrkesförberedande praktiska kurs-
momenten räknats bort. Vår bedöm-
ning att genomgången utbildning
vid Johannelunds Teologiska Insti-
tut resulterar i högskoleexamen om
80 poäng endast om baskurs 40 po-
äng vid Teologisk fakultet ingår i
poängberäkningen kvarstår därmed
fortfarande.

Forskning och forskarutbildning

Ett mindre antal timmar per år avsätts
för egen fortbildning inom det egna
ämnesområdet. Sabbatstermin med-
ges vart sjunde år med bibehållen lön.

Johannelunds Teologiska Institut har
inga planer på att bygga upp en egen
forskarutbildning. I det fallet finns
önskemål om samarbete med de teo-
logiska fakulteterna.

Nationellt och internationellt samarbete

Johannelunds Teologiska Institut har
nära kontakter med Teologiska fa-
kulteten i Uppsala genom den fem-
åriga prästutbildningen och genom
att den treåriga utbildningen inklu-
derar 40 poäng i religionskunskap.
Lärare från teologiska institutionen
fungerar som timplärare. Planering
av ett framtida samarbete med vuxen-
utbildningscentrum vid Linköpings
universitet pågår. Johannelund har
kontakt med den etiopiska luth-
erska kyrkans prästseminarium
Mekanissa i Addis Abeba och den
tanzanianska lutherska kyrkans se-
minarium Maku-mira. I Europa
finns kontakt med den estniska luth-
erska kyrkans seminarium i Tallinn,
den lettiska lutherska kyrkans Teo-
logiska fakultet i Riga, det evan-
geliska teologiska universitetet i Bra-
tislava, Slovakien. Utbytet mellan
lärare och studenter är inriktat på
dessa institutioner och har inte för-
ändrats i omfattning.

Religionsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet

Bakgrund

Religionsvetenskaplig utbildning har bedrivits i Göteborg allt sedan 1970-talets början. År 1978 grundades den religionsvetenskapliga institutionen och inleddes genom konsistoriebeslut vid Humanistisk fakultet. Vid denna tidpunkt hade studerandetillströmningen ökat till ca 100 per år. Under 1980-talet ökade tillströmningen av studerande och motivet för att inrätta ytterligare tjänster ökade. Då Göteborgs universitet tilldelades rätt att utfärda teologie kandidatexamen år 1994 hade den religionsvetenskapliga institutionen en professur i religionsvetenskap samt fyra högskolelektorat, heltidstjänster. Dessutom fanns en forskarassistenttjänst samt övriga tjänster. Tyngdpunkten i tjänsterna låg på religionshistoria och tros- och livsåskådningsvetenskap. Därefter har studerandetillströmningen ökat ytterligare.

Utbildningens mål

Enligt program fastställt av Humanistiska utbildnings- och forskningsnämnden 1993 syftar den religionsvetenskapliga utbildningen vid Göteborgs universitet till kunskaper och färdigheter inom teologi och religionsvetenskap. Utbildningen skall

ge översikter och fördjupade ämneskunskaper, integrera olika kunskapsområden och presentera försök till helhetsbilder av det teologiska och religionsvetenskapliga studiet. Utbildningen skall träna förmåga till kritisk och självständig analys av religionen och livsåskådningar, främja internationell gemenskap, jämställdhet mellan könen och förståelse för olika kulturer och religioner. Utbildningen syftar även till att förbereda för yrkesverksamhet inom kyrkor, samfund och skolor, inom kultur- och informationssektorn och inom personal- och människovården i det svenska och internationella samhället. Utbildningen skall förbereda för forskarutbildning.

Antagning och behörighet

Allmän behörighet enligt högskoleförordningens föreskrifter. Särskild behörighet uppnås genom kurs i svenska, historia och religionskunskap med betyget 3 eller G.

Antal antagna och examinerade

Under 1990-talet har studerandetillströmningen varit betydande. Höstterminen 1995 antogs 40 studerande på det religionsvetenskapliga programmet (140 poäng), 60 på grundkurs 40 poäng som fristående kurs samt 20 på något 10-poängsblock ingående i grundkursen. Dessutom antogs 40 studerande på grundkurs,

halvfartsstudier som fristående kurs 40 poäng och ytterligare 25 på något 10-poängsblock, halvfart. Sammanlagt studerar 230 personer på grundkursen om 40 poäng i Göteborg under läsåret 1995/96. Av dessa kan ca 80 % beräknas utföra helårsprestationer. Genomströmningen är således god. Vid sidan av dessa kurser ges för lärarutbildningens behov kurs för 1-7 lärare, 20 poäng (100 studerande), kurs för 4-9 lärare 20 poäng (60 studerande) samt kurs för gymnasielärare i religionskunskap. Dessutom tillkommer studerande på C- och D-nivå samt på forskarutbildningen. Sammanlagt finns 400 utbildningsplatser i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet även om ca 550 studerande finns registrerade på olika kurser. Under åren 1991-1996 har 43 examensbevis för teologie kandidatexamen utfärdats i samarbete med universitetet i Lund.

Utbildningsbehov

Av de studerande på det religionsvetenskapliga programmet beräknas ca 40 % bli präster, ca 30 % lärare, ungefär 15 % syftar till andra yrken och ca 15 % studerar av eget intresse utan yrkesinriktning. Religionsvetenskapliga institutionen utbildar främst för västra regionen i Sverige. Mot den bakgrunden kan man hävda att utbildningsbehovet kommer att vara oförändrat med 40 antagna och ett 20-tal examinerade under den

närmaste 3-årsperioden på det religionsvetenskapliga programmet. Däremot kan intresset för kortare kurser fortsätta att öka.

Lärarnas antal och kompetens

Mot bakgrund av Kanslersämbetets påpekande år 1993 utlystes samma år en ordinarie lektorstjänst i historisk teologi. Dessutom har tre ytterligare heltidstjänster inrättats. Följande tjänster finns:

- En professor i religionsvetenskap.
- Två lektorstjänster, heltid i religionshistoria med docentkompetenta befattningshavare samt en doktorandtjänst.
- Två lektorstjänster i bibelvetenskap, varav en docentkompetent befattningshavare och en tjänst under tillsättning. Dessutom finns en forskarassistent på heltid förordnad den 1/4 1996 för två år samt en doktorandtjänst.
- En lektorstjänst i kristendomens historia med docentkompetent befattningshavare.
- Två lektorstjänster i tros- och livsåskådningsvetenskap varav en tjänstledig, och en under tillsättning av vikarie. Dessutom fyra doktorandtjänster.
- Tjänst i religionsbeteendevetenskap saknas för närvarande men kommer enligt förslag till fakultetsnämnden att inrättas och utlysas i maj 1996.

- Vid sidan av dessa lärar- och forskartjänster finns en universitetsadjunkt heltid som studierektor, en intendent heltid och en institutionssekreterare heltid. Genom samarbete med lärarutbildningen finns lärarkapacitet att tillgå. Fler-talet tjänster har tillkommit eller tillsatts under 1990-talet.

Bibliotek och läsplatser

Religionsvetenskapliga institutionen flyttar i maj 1996 till en egen fastighet som kommer att utrustas med referensbiblioteksamt uppehållsrum med 60 platser, lärum med 30 platser och två datorrum med totalt 20 arbetsplatser. Vid universitetsbiblioteket finns drygt 50.000 volymer inom det religionsvetenskapliga området och biblioteket genomför för närvarande ett program för att rusta upp biblioteket inom området. Biblioteksresurserna är således fortfarande under uppbyggnad.

Ekonomi

Religionsvetenskapliga institutionens budget grundar sig på grundutbildningsanslaget som läsåret 1995/96 utgörs av knappt 5 miljoner kronor. Till detta kommer anslag till forskarutbildningen med ca 3 miljoner. Vid sidan av dessa anslag tillkommer anslag för enskilda forskningsprojekt. Varje utbildningsplats genererar ett anslag på ca 14.000 kronor. Då är anslaget för gemensamma

ändamål avräknat. Dessutom tillkommer ungefär 4 % av anslagen avsedda för pedagogiska utvecklingsprojekt m m.

Utbildningsutbudet

Utbildningen inleds med grundkurs (A- och B-nivå) i religionsvetenskap indelad i fyra block om 10 poäng. I block 1 ingår religionsfenomenologi, religionshistoria och religionspsykologi, i block 2 gamla och nya testamentets exegetik, i block 3 kristendomens historia med allmän idéhistoria, samfundskunskap och religionssociologi och i block 4 kristendomstolkning och livsåskådningsfrågor samt ett självständigt arbete på 2 poäng. Grundkursen är under omprövning. Fortsättningskurser på C-nivå ges inom alla fem ämnesområdena, religionshistoria, religionsbeteendevetenskap, gamla och nya testamentets exegetik, kristendomens historia, tros- och livsåskådningsvetenskap. På D-nivå ges kurser endast inom ämnesområdena religionshistoria, gamla och nya testamentets exegetik och tros- och livsåskådningsvetenskap. Det utesluter i praktiken studerande inom de återstående ämnesområdena från att skriva forskarförberedande uppsats. Institutionen har indelat kurserna i *kärnkurser* som behandlar för ämnesområdet grundläggande frågor och som det ges undervisning i (ges varje termin), *specialkurser* relaterat

till lärarnas specialområden med undervisning, *läskurser* utan undervisning, *uppsatskurser* om 5 eller 10 poäng, *integrerade* kurser i samarbete mellan två eller flera discipliner och *examensarbete* om 10 poäng (forskarförberedande uppsats) eller 20 poäng (tvärvetenskapligt projektarbete i grupp). Dessutom ges periodiserade kurser om mellanösterns religioner 5 poäng, invandrarnas religioner 10 poäng, hermeneutik 10 poäng, Svenska kyrkans tro och liv 10 poäng. Den religionsvetenskapliga institutionen har därmed ett rikhaltigt kursutbud och kan genom periodisering erbjuda kurser på alla nivåer varje år. Kursutbudet är svagare inom religionsbeteendevetenskapen och behöver även förstärkas inom kristendomens historia.

Utvärdering och kvalitets-säkring

Alla kurser utvärderas och resultatet av utvärderingen förs tillbaka till respektive kurs. Kursansvariga examinatorer arbetar fortlöpande med kursutveckling. De undervisande lärarna deltar i pedagogiskt utvecklingsarbete och kvaliteten i undervisningen säkras även genom egen forskning och kontakt med pågående forskning inom ämnesområdet.

Forskning och forskarutbildning

Forskarutbildning ges och leder till filosofie licentiat- och/eller doktors-examen. Forskarutbildningen har som mål att ge fördjupade kunskaper, metodisk skolning samt erfarenhet i att analysera och behandla vetenskapliga problem i sådan omfattning att den som har genomgått utbildningen har förvärvat förmåga till självständigt vetenskapligt arbete inom ett eller flera av ämnets centrala delområden. Bland pågående projekt kan nämnas *Sveriges kyrkohistoria* finansierat av Svenska kyrkans forskningsråd och *Offer i fornskandinavisk religion* finansierat av HSFR.

Internationalisering

Göteborgs universitet har omfattande internationella kontakter och det gäller också den religionsvetenskapliga institutionen. Gästföreläsare besöker institutionen regelbundet och ett studerandeutbytesprogram finns genom NORDPLUS och genom ERASMUS/SOKRATES-programmet finns särskilda avtal med Dublin University, Trinity College i Dublin och Birmingham University. Det internationella utbytet ligger väl till jämfört med de övriga institutionerna vid Humanistisk fakultet. Studierektor har särskild del av tjänsten avsatt för internationaliseringsfrågor. Lärarna deltar i internationella kongresser.

Teologiska Högskolan i Stockholm, Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet

Teologiska Högskolan i Stockholm (THS) är ett samarbetsprojekt mellan Teologiska Seminariet, Lidingö, Svenska Missionsförbundet (SMF), och Betelseminariet i Bromma, Svenska Baptistsamfundet (SBS). År 1993 fick Teologiska Högskolan i Stockholm rätt att utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng genom regeringsbeslut. Genom ett reglerat femårigt avtal har regeringen förbundit sig att utbetala 7.300 kronor per helårsstudent samt 14.200 per helårsprestation inom grundläggande högskoleutbildning, dock högst 1 720 000 kronor. I februari 1996 beslöt det att THS under minst tre år framåt skall vara lokaliserad till Lidingö.

Utbildningens mål

THS avser att fungera som ett alternativ till den religionsvetenskapliga utbildningen vid universiteten genom att kombinera akademisk kompetens, konfessionell bredd och konstruktiv ledarskapsutveckling med en pedagogik, där teori och praktik befruktas varandra. Målet preciseras i följande att-satser:

- Att ge grundläggande högskoleutbildning med centrum i ett utvecklings- och forskningsarbete

som syftar till att förnya teologins uppgift i akademi, kyrka och samhälle ur såväl nationellt som internationellt perspektiv.

- Att utveckla förmågan till självständig och kritisk analys av såväl egna som andras värderingar och livsåskådningar för att bli bättre skickade att bearbeta teoretiska och praktiska problem.
- Att ge kunskaper och färdigheter som krävs för pastorala yrken och uppgifter, såsom förkunnelse, själavård och ledarskap.
- Att genom mångsidig praktik kontinuerligt omsätta teoretiska kunskaper och integrera praktiska erfarenheter i en ständigt skapande studieprocess.
- Att befrämja personlig, intellektuell och andlig mognad för en fördjupad förståelse av sig själv och andra.

Teologiska Seminariet, Lidingö, (grundat 1871) och Betelseminariet, Bromma (från 1866) har i över 100 år varit utbildningscentra inom samfundet ifråga. Utbildningen har successivt både breddats och fördjupats.

THS ser som sin uppgift att utbilda pastorer, missionsarbetare och ledare till tjänst inom samfund och samhälle. THS är på lika villkor öppen

också för studenter som inte avser att utbilda sig för tjänst inom samfundet liksom för personer som inte är medlemmar i dessa.

Antagning och behörighet

Samma behörighetsregler som i högskolan i stort, dvs

- Allmän behörighet till högskolestudier (inklusive 25:4-regeln).

- Särskild behörighet i svenska, historia och religionskunskap.

För samfundstjänst krävs dessutom:

- Rekommendation från församlings- och/eller distriktsledare.
- Praktiktjänstgöring i församling, vanligtvis 1 år.

Antal antagna och examinerade

År	Betelseminariet		Lidingö	
	Antagna	Examinerade	Antagna	Examinerade
1982	16	12	16	23
1983	12	10	24	20
1984	17	11	16	21
1985	4	11	16	30
1986	17	14	22	11
1987	6	11	27	24
1988	6	6	24	29
1989	6	2	13	28
1990	7	11	16	21
1991	14	6	25	24
1992	11	3	31	17
1993			27	23

Teologiska Högskolan		
	Antagna	Examinerade
1994	47	—
1995	52	32
1996 (uppskattat)		30

Under år 1994 examinerades inga studerande. Läsåret 1995/1996 är totalt 105 studerande inskrivna på olika längre kurser vid THS (1-4 år). Till detta kommer ca 100 studenter som deltar i en eller flera fristående kurser samt ett 30-tal i distansprogrammet (teologisk grundkurs). Utöver detta har Lidingö en folkhögskola som bl a svarar för utbildning av diakoner, ulandsarbetare och fritidspedagoger. Betelseminariet har en församlingsmusikerutbildning och en ettårig lekmannautbildning. Teologiska Högskolan kommer att vara lokaliserad till Lidingö under den närmaste treårsperioden.

Pastorskårens storlek och framtida utbildningsbehov

År 1996 finns inom Svenska Missionsförbundet 590 pastorer och inom Svenska Baptistsamfundet 250 pastorer i hel- eller deltidstjänst. 42 av SBS:s pastorer kommer från andra samfund och tjänstgör företrädesvis i ekumeniska församlingar. Under 1990-talet räknar de båda samfunden med att behöva anställa 25-30 nyutbildade heltidspastorer per år. Därtill kommer andra yrkeskategorier såsom missionsarbetare, diakoner, fritidsledare och församlingsmusiker, också de med viss teologisk utbildning. Även andra samfund och närstående organisationer såsom Diakonia, Frikyrkliga Studieförbundet, St Lukasstiftelsen, De Kristna Samfundens Nykterhetsrörelses

RIA-verksamhet, Sjukhuskyrkan, den andliga vården inom kriminalsektorn m fl organisationer och institutioner utgör arbetsmarknad för färdigutbildade från THS. Präster och pastorer för tjänst inom Svenska kyrkan och övriga samfund kan i framtiden förväntas delta i studierna. Till detta kommer en ökande andel lärarkandidater.

Lärarnas antal och kompetens

Totalt finns arton tjänster (inklusive rektors- och studierektorsfunktionerna) motsvarande minst halvtid vid Teologiska Högskolan. Av de ordinarie lärarna har f n 11 teologie doktorsexamen och av dessa har en docentkompetens och en har teologie licentiatexamen. De övriga har teologie kandidatexamen, filosofie kandidatexamen eller musikärläroexamen. Dessutom finns en forskningsbibliotekarie anställd på 50 % samt en högskolesekreterare anställd på 90 %. Följande lärarkompetenser finns fördelade på de ämnesområden som tillämpas: *Exegetisk teologi*: två doktorer och en Master of Theology. *Teologi och omvärld*: motsvarande a) missionsvetenskap en teologie doktor, b) religionssociologi en teologie doktor och c) religionshistoria en teologie doktor. *Systematisk teologi*: en docentkompetent och tre disputerade lektorer. *Historisk teologi*: en teologie doktor (halvtidstjänst). *Praktisk teologi*: en teologie licentiatexamen, en teologie

kandidatexamen med pågående forskarutbildning, två teologie kandidatexamen, en filosofie kandidatexamen samt en musiklärarexamen vid musikhögskola.

Bibliotek och läsplatser

De båda seminarierna förfogar tillsammans över ca 50 000 volymer vid Lidingöseminariet och drygt 25 000 vid Betelseminariet. Dessutom finns äldre litteratur arkiverad. Budgeten för bokinköp är för närvarande 150 000 kronor per år. När samlokaliseringen är verkställd kommer betydande delar av de båda biblioteken att sammanföras, en översiktlig beräkning visar att ca 15 000 av de totalt 75 000 volymerna utgörs av dubletter. Biblioteket håller på att datoriseras med hjälp av programmet *MicroMarc*. Genom anslutning till Internet finns tillgång till databaser över hela världen. Högskolan har också ett fast abonnemang på Libris. Fler datorer har införskaffats till biblioteket.

De viktigaste teologiska facktidskrifterna samt ett brett urval av periodica i övrigt finns tillgängliga. Närhet finns till bibliotek vid Stockholms Teologiska Institut liksom Kungliga biblioteket, Stockholms universitet, Riksarkivet etc i Stockholm. För närvarande finns sex studieceller och tjugoen läsplatser vid Teologiska Seminariet, Lidingö och tjugosex läsplatser vid Betelseminariet.

Ägande- och styrelseformer

THS är organiserad som en andelsförening och är en egen juridisk person. Andelar ägs f n av Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionsförbundet. Andra intressenter kan också bli aktuella. Högskolestyrelsen väljs på en årsstämma. För närvarande är den sammansatt av representanter från samfunden, högskolor, företag och av politiker. Student- och lärarkåren har var sin medlem i styrelsen. Studentkåren är ansluten till Stockholms Studenters Centralorganisation (SSCO). Tjänsteförslagsnämnd finns ej utan styrelsen tillsätter lärartjänster. Rektor tillsätts också av högskolestyrelsen.

Ekonomi

Verksamheten finansieras genom statsbidraget på 1,8 miljoner och motsvarar anslaget för 80 årsstudieplatser. Dessutom ger uppdragsutbildningen motsvarande 0,5 miljoner och resten utgörs av insamlade medel på 4,8 miljoner enligt proportionerna 60-40 % för SMF och SBS, dvs totalt 7,1 miljoner. Knappt en miljon utgörs av fastighetskostnader. Genom samarbetet med Lidingö folkhögskola kan dessa kostnader nedbringas. Samfunden subventionerar i praktiken fastighetskostnaderna. En årsstudieplats beräknas till ca 35 000 kronor. En lektorstjänst arvoderas med drygt 20.000 kronor/månad och adjunkternas lön är 18.500 kronor/månad.

Undervisningen är kostnadsfri. Studiemedel utgår.

Utbildningens uppläggning

Studieplanen har sedan 1993 genomgått en betydande revision och utbildningen har förstärkts i religionshistoria, religionsbeteendevetenskap och i moralfilosofi. Kurserna har utformats som 5 respektive 10-poängsmoduler för att underlätta övergång till andra utbildningar. Valfriheten har ökat och krav på uppsats har införts inom det teologiska programmet motsvarande 5 eller 10 poäng. D2-uppsatser skrivs tillsammans med ämnesföreträdare vid teologiska institutionen i Uppsala.

För att kunna utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng anpassad till lärarutbildningens behov, har en omstrukturering av utbildningen ägt rum. Kurser om 40, 60 eller 80 poäng kan följas. De första 50 poängen är gemensamma för pastors- och lärarkandidater. Inom intervallet 41-60 poäng läser lärarkandidaterna kurs om världsreligionerna och en kurs om religionsmöten i stället för kurs i praktisk teologi och grekiska.

Teologisk grundkurs 40 poäng:

Introduktionskurs	
Etik, människosyn, filosofi	5 poäng
Praktisk teologi I (själavård, religionspsykologi, homiletik)	5 poäng
Gamla testamentet: grundkurs	5 poäng

Nya testamentet: grundkurs	5 poäng
Religionssociologi	5 poäng
Historisk och systematisk teologi	10 poäng
Religion och kristen mission	5 poäng

Teologisk påbyggnadskurs 40 poäng (41-80 poäng):

Introduktionskurs	
Kristendomen i Sverige	5 poäng
Praktisk teologi II (religionspsykologi, själavård, spiritualitet)	5 poäng
Tro, etik och modernitet	5 poäng
Nytestamentlig grekiska Ia och Ib	5+5 poäng
Gamla testamentet, fördjupningskurs	5 poäng
Praktisk teologi III (homiletik, evangelisation, religionspedagogik)	5 poäng
Nytestamentlig textkurs II	5 poäng

Alternativ till grekiskan för lärarutbildningen:

Världsreligionerna	5 poäng
Religionsmöten	5 poäng

Teologiskt program – fördjupning 8 I- I 60 poäng

Denna del av utbildningen är obligatorisk för blivande pastorer och utgörs av Praktisk teologi IV inklusive praktik (homiletik, religionspedagogik, ledarskap)

ledarskap)	10 poäng
Religionsmöten	5 poäng
Nytestamentlig textkurs: III	5 poäng
Praktisk teologi V (pastoralteologi med homiletik, liturgi och själavård)	5 poäng

Differentierade studier med individuella val. I dessa studier skall två uppsatser om 5 poäng eller en uppsats om 10 poäng författas

	55 poäng
--	----------

Den som inte tänker bli pastor kan byta ut kurser i grekiska, nytestamentliga textkurser (språklig variant) och praktisk teologi mot differentierade kurser.

Ett större antal enstaka 5-poängskurser ges. Dessa kan väljas inom de differentierade studierna eller läsas som fristående kurs. Delar av utbildningen kan också läsas på distans och på halvfart.

Utvärdering och kvalitets-säkring

Ett pedagogiskt utvecklingsprogram finns utvecklat för att säkra lärarnas kompetensutveckling, kursplaneutveckling och fördjupning av lärarnas pedagogiska skicklighet. Alla kurser prövas mot mål, innehåll och genomförande. Dessa kursvärderingar sammanställs till en gemensam utvärdering för hela utbildningen. Genomströmningen vid THS är 85 % och vid det fyraåriga programmet 95%. Ett projekt kring co-examination med teologiska institutionen i Uppsala och Johannelunds Teologiska Institutet pågår. Utgångspunkterna för en ämnesintegrerad examination prövas. Denna skall ske vid utbildningens avslutning och syfta till att integrera utbildningens olika ämnesmoment. Utbildningen inleds med problemorienterad metodgenomgång och syftar till ökad problemmedvetenhet över huvud taget. Ett lärarutvecklingsprogram har tagits fram i samarbete

med Bard Institute for Writing and Thinking vid Bard College New York med syfte att öka medvetenheten kring kritiska och kreativa tankeprocesser. En studievecka genomförs ht 1996 under ledning av professor Ray Peterson vid Bard College.

Forskningsanknytning

Undervisningen vid THS bedrivs på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Utbildningen har fått en tydlig forskningsanknytning och en rad forskningsprojekt har initierats för att stärka den relationen. Regelbundna forskarseminarier har införts där lärarna förutsätts delta aktivt. Lektorerna undervisar maximalt 300 timmar per år. Den övriga tiden utgörs av *ålagd* forskning som planeras i samråd med rektor. Följande projekt har initierats eller igångsatts:

- 1) *Arkeologiskt forskningsprojekt* där medel söks från Riksbankens jubileumsfond,
- 2) *Kvinnor, kyrka och makt inom evangeliska Kongo*, finansierat av Svenska Missionsförbundet på 25 %,
- 3) *Kristologi ur ett feministiskt perspektiv*, delvis finansierat av HSNR,
- 4) *Religion och värderingsförändringar*, finansierat av försäkringsbolaget Ansvar till 50 %,
- 5) *Genetik-Etik-Livsåskådning* i samarbete med teologiska institutionen i Uppsala finansierat av Forskningsrådsnämnden,

- 6) *Attitudes towards genetic knowledge and genetic intervention – A transcultural study* i samarbete med teologiska institutionen, filosofiska institutionen och institutionen för idéhistoria i Uppsala. Projektet är stött av Forskningsrådsnämnden och Institutet för framtidsstudier,
- 7) Arbete på en kommentar till *Efesierbrevet*, finansierat av THS till 25 %,
- 8) *Frikyrklig moralbildning* tillsammans med teologiska institutionen i Lund med stöd av Frikyrkliga forskningsrådet,
- 9) *Sorg och sorgearbete*, finansierat av Svenska kyrkans forskningsråd,
- 10) *Seeing is believing. An analysis of prophetic symbolic in the Old Testament* med stöd av Wallenbergstiftelsen. Forskningen bedrivs vid University of Cambridge,
- 11) *Immateriella bokslut*, projekt som påbörjas läsåret 1996/97 finansierat av Posten Research.

Samarbete med Centrum för invandrarforskning finns kring ett projekt om religion i ett mångkulturellt samhälle. Ett centrum för mission och dialog har också inrättats. Flera lektorer vid THS handleder D2-uppsatser vid de teologiska institutionerna i Uppsala och Lund. Två lektorer har direkta handledningsuppgifter inom forskarutbildningens ram. Opponentskap förekommer

liksom ledamotskap i betygsnämnd. Tidskriften *Tro och Liv* publicerar föredrag och THS har startat en egen skriftserie för publicering av litteratur med hög vetenskaplig kvalitet kallad *Studia Theologica Holmiensia*. Forskarutbildning är inte aktuell för närvarande. För forskarutbildning kommer nära kontakt att finnas med universiteten.

Internationellt samarbete

THS har av tradition en omfattande internationell verksamhet. Redan nu etablerade internationella relationer skall vidmakthållas och förnyas. Det gäller främst kontakter med North Park Theological Seminary, Chicago och Baptist Theological Seminary, Rüschnikon, som flyttar till Prag. Samarbete med Regent's Park College vid Oxford University håller på att utvecklas. Ett nytt studentutbyte har inletts med University of Western Cape, Sydafrika. Detsamma gäller New York Theological Seminary, Union Theological Seminary och General Seminary. Kontakter finns också med Tübingen, Hamburg, London, Kairo, Manila och Minneapolis. Lärarutbyte finns redan etablerat. Kontakter med tredje världen genom samfundens systerkyrkor finns. Internationella gästföreläsare med hög teologisk kompetens föreläser redan regelbundet vid THS, t ex vid Waldenström- och Broadyföreläsningarna. Tjänst avdelad för det internationella student- och lärarutbytet finns ej.

Examensrättsrapporter

Högskoleverkets serie ”Examensrättsprövning”

Utbildning i biodynamisk odling.

Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R

Konstnärlig kandidat- och magisterexamen

Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R

Kyrkomusikalisk utbildning vid Sköndalsinstitutet

Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R

Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet

Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R

Tidigare examensrättsrapporter

Följande rapporter är utgivna av Kanslersämbetet. Efter 1 juli 1995 har Högskoleverket övertagit examensrättsprövningarna.

Nedanstående rapporter kan beställas via Fritzes:

Fritzes kundtjänst

Tfn 08-690 91 90, mån-fre 8.15-16.45

Fax 08-20 50 21

De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning.

Kanslersämbetets rapport 1993:1

Magisterexamensprövning.

Kanslersämbetets rapport 1993:2

Konstnärlig högskoleexamen eller ny fackhögskoleexamen i design – kriterier, genomgång och prövning av Berghs Reklamskola.

Kanslersämbetets rapport 1994:1

Examensrätt inom Lärarutbildningsområdet – delrapport från Lärarexamensgruppen.

Kanslersämbetets rapport 1994:2

Konstnärlig magisterexamen.

Kanslersämbetets rapport 1995:1

Doktorsexamen vid Stiftelsehögskolan i Jönköping.

Kanslersämbetets rapport 1995:2

Fortsatt magisterexamensprövning.

Kanslersämbetets rapport 1995:3

Prövning av Naprapathögskolan.

Kanslersämbetets rapport 1995:4

Examensrätt för Waldorfbildningar.

Kanslersämbetets rapport 1995:6

Högskoleverkets hela rapportserie finns på rapportens baksida!

